

ANTONIO FRAGUAS FRAGUAS

AQUILINO IGLESIAS ALVARIÑO

VIDA E OBRA
ESCOLMA DE TEXTOS

PUBLICACIONES DA REAL ACADEMIA GALLEGA

A CORUÑA

1986

REAL ACADEMIA
GALEGA
A CORUÑA

36527

Biblioteca

7133

ANTONIO FRAGUAS FRAGUA

Biblioteca

AQUILINO IGLESIA ALVARIÑO

VIDA E OBRA
ESCOLMA DE TEXTOS

INTRODUCCIÓN DA PEÑA ACADEMIA GALLEGIA

A CORUÑA

1986

ANTONIO FRAGUAS FRAGUAS

AQUILINO IGLESIAS ALVARIÑO

VIDA E OBRA
ESCOLMA DE TEXTOS

AQUILINO IGLESIAS ALVARIÑO

(1892 - 1961)

PUBLICACIONES DA REAL ACADEMIA GALLEGA

A CORUÑA

1986

ISSN - 0212-3027 - Colección de Monografías

Depósito Legal: VG. 113 - 1986

I.S.B.N.: 84 - 600 - 4351 - 7

VÍAS

Aquilino Iglesia Alvariño, nado en Vigo, é un dos poetas galegos de maior prestígio. De formación autodidacta, é un lector voraz, con gran cultura literaria, que se manifiesta en su obra poética, en la que se mezclan el humorismo, la ironía y el sarcasmo.

En Ourense estudiou Dereito e Filosofía, pero abandonou os estudos para dedicarse ás artes. Foi discípulo de José María González, pintor de paisagens, e de José María Sánchez, escultor. Estudou tamén en Madrid, en la Escuela Superior de Bellas Artes.

En 1936, tras la Guerra Civil, se instalou en Vigo, onde fundou o seu taller de pintura.

En 1940, tras la muerte de su esposa, se trasladou a Madrid.

En 1945, tras la muerte de su hija, se trasladou a Vigo.

En 1950, tras la muerte de su hijo, se trasladou a Madrid.

En 1955, tras la muerte de su hermano, se trasladou a Madrid.

AQUILINO IGLESIAS ALVARIÑO

(* 1909 - † 1961)

poeta galego, nado en Vigo, que se instalou en Madrid, onde viviu a maior parte da súa vida. Foi discípulo de José María González, pintor de paisagens, e de José María Sánchez, escultor. Estudou tamén en Madrid, en la Escuela Superior de Bellas Artes.

En 1936, tras la Guerra Civil, se instalou en Vigo, onde fundou o seu taller de pintura. En 1940, tras la muerte de su esposa, se trasladou a Madrid. En 1945, tras la muerte de su hija, se trasladou a Vigo. En 1950, tras la muerte de su hijo, se trasladou a Madrid. En 1955, tras la muerte de su hermano, se trasladou a Madrid. En 1958, tras la muerte de su hermano, se trasladou a Madrid. En 1961, tras la muerte de su hermano, se trasladou a Madrid.

AQUILINO IGLESIA ALVARIÑO

V I D A

Aquilino Iglesia Alvariño naceu o día 10 de xuño de 1909 no lugar de Seivane, en San Xoán de Vilarente, no concello lucense de Abadín. De familia acomodada, foi de rapaz destinado para ser Cura e con tal fin ingresou no Seminario de Mondoñedo, onde a escola de latinistas era ben coñecida en toda Galicia e fora dela. Nesta escola formouse o novo seminarista adequerindo unha disciplina para o traballo que conservou durante toda a vida. Un día, xa con moitos estudos feitos con gran aproveitamento, deixa o Seminario e colle outro rumo camiño de Compostela levando coa sua mocedade grandes inquedanzas poéticas. Aquilino era xa un poeta.

En Compostela intégrase no grupo do Seminario de Estudos Galegos con quenes tivera relacions con motivo da publicación do seu primeiro libro de versos, editado cando estaba de seminarista en Mondoñedo; é un libro feito dentro da súa xventude cando está máis familiarizado cos grandes mestres da latinidade: Horacio, Virxilio, Catulo, Ovidio, seus vellos amigos; tamén Cicerón e Plauto, de quenes percura magníficas ediciones para non ter erros nas versións que precise facer. Era por aquel entonce moi amigo de Noriega Valrela, de Teixeira de Pascoaes, de Cabanillas, de Crecente Vega, de Carballo Calero e de Fermín Bouza, e contertulio de Álvaro Cunqueiro. É un navegante na senlleira nao da poesía, na dorna máis afoute capaz de cruzar tódolos mares guiado pola pestenexante luz de tódalas estrelas. Amante da natureza contempla e sobreestima a estampa de cada hora no encontro dos camiños, no pontillón do estreito val ou na revolta da comba montesía. Espreita as douradas follas outonizas que o vento leva e a chuvia revira nas lameiras dos camiños. Van na súa compañía sempre os versos de Noriega, ou de Teixeira; e é a fina, a más delicada visión xeográfica de don Ramón Otero Pedrayo, o cantor xeógrafo de tódolos meridianos, e cada matización paisaxística a que lle ofrece ó poeta o encanto, a gracia da súa donsura.

Iglesia Alvariño ven a Santiago atraído pola Universidade e comenza un plantexamento novo para a súa vida de escolar. Remata os estudos na Facultade de Filosofía e Letras dando creto ó seu pen-

samento que o guiaba dende un principio pola vocación do ensino; porque xa exercía o oficio de ensinante no Colexio León XIII de Vilagarcía, centro de gran prestixio do que foi bastante tempo Director, deica gañar as Oposicións ás Cátedras de Latín de Institutos que tiveron lugar no ano 1949. Entónces foi destinado ó Instituto de Lugo. Por concurso de traslado pasou a desempeñar a mesma cátedra no de Pontevedra, onde ademais exerceu o cargo de Secretario. E tamén por concurso foi destinado ó Instituto Femenino "Rosalía Castro" de Santiago, no que ocupaba o cargo de Vicedirector ó ocurrir o seu pasamento no serán do 29 de xullo do ano 1961, cando acababa de cumplir 52 anos. A memoria de todos viñeron os seus versos:

*Vanidades, loucuras... Un día nos carreiros
Da miña noite infinda apagarase o luar...
E, na vaga saudade dun mar de neboeiros,
Botará o meu espírito pra sempre a soñar...*

*Destoncias, sin loubanzas de amigos, nin lamentos,
Nun probe cadaleito, levaranme quezáis...
Polos vellos camiños, beirados de fentos,
Levarán ó poeta como levan ós máis...*

*Nunha tumba soliñas, entre os restos paternos,
Nun abrazo insolúbel, pasarei mil invernos,
E ainda máis, esquecido da miña inmensa dor...*

*Pais e fillos, daquela, viviremos xuntiños...
Unha crus sobre todos abrirá os seus braciños
O pó da mesma tumba nutrirá a mesma flor!...*

Frai Agustín González publicou unha semblanza no mesmo número do Eco Franciscano onde se publican os versos que aquí quedan como manto que cobre a campa da súa sepultura. O escritor franciscano fala da súa formación humanística procedente do Seminario mindoñense, perfeccionada nos anos universitarios; e na tarefa docente "atravesaba su obra de un grave clasicismo, de un viejo perfume grecolatino".

A docencia era para el laboría gratísima e obtiña no ensino do Latín óptimos froitos dos que dan testemuña os seus alumnos. Serio, moi serio, pausado e de característica voz que don Xesús Carro chamaba "voz de sochantedre", era do más afábel e un leal amigo.

Do mesmo modo que tiña colaborado nos traballos do Seminario de Estudos Galegos, ó fundarse máis tarde o Instituto P. Sarmiento de Estudos Galegos, foi colaborador tamén, e na súa Biblioteca traballou deica o derradeiro día da súa vida. Figuraba como colaborador na Sección de Filoloxía con don Abelardo Moralejo e outros filólogos.

O día 16 de abril do ano 1949, leeu o discurso de ingreso na Real Academia Galega, que versou sobre *A lengua dos poetas do Norte de Lugo*, discurso ó que respondou don Ramón Otero Pedrayo. Xa era

o escritor consagrado, o poeta coñecido dentro e fora de Galicia, principalmente en Portugal, onde desde a época de seminarista, levado por Noriega, publicaba os seus versos "no velho jornal limiano". No momento de ocurrir o seu pasamento era ademais de Catedrático de Latín e Vicedirector do Instituto Femenino Rosalía Castro de Santiago, Profesor Axudante na Facultade de Filosofía e Letras na Universidade, Vicepresidente de Alianza Francesa en Compostela, Colaborador do Instituto P. Sarmiento de Estudios Gallegos do Consello de Investigacións Científicas e Colaborador do Instituto de Estudios Jacobeos.

A súa vida foi unha vida de estudio, de meditación e de traballo.

O B R A

Agora fagamos un lixeiro comentario como lector, nunca como crítico, da súa obra. O primeiro libro que publicou foi o titulado *Señardá*, impreso en Lugo no ano 1930. Está dedicado a Galicia e Portugal coas seguintes verbas: "Sexa este probe libriño de sonetos como un caristel acugulado de rosas desfolladas..."

De rosinas brancas e soaves con que as lindas Canéphoras do Ensono alfombren os Camíños da Nosa Raza Saudosa e triste...

Desta Raza misteriosa, que coma unha Princesa de Ollos Azules agarda, cheia de fe, aquel Mencer de Néboa en que El-Rei, Noso Señor, ha de voltar....".

Un escritor portugués, Julio de Lemos, escribe unha Carta-Prefacio datada en Viana do Castelo o 21 de xullo de 1929 na que comenta o libro comenzando polo título: "O título de *Señardá* é um título feliz, porque traduz a maravilha a feição dominante dos seus metros, os quais, com efecto, exuberan de tristeza, exalam melancolia, cristalizam a saudade "esse tormento puro, doce e magoado", como lhe chamou Camões, essa labareda sempre vivaz no peito de Galegos e Portugueses, que como ninguem a experimentam e definem, hoje como na época dos *Cancioneiros*, de tal guisa os irmanan a sua origem céltica e outras afinidades e até as coisas envolventes". E no remate do Prólogo ós cincuenta sonetos de un mozo, nos comenzos de sentir a emoción da letra impresa, sinálalle o seu destino: "A missão que ao meu excelente Amigo a Providencia otorgou é a de cantar, deliciandonos".

Noriega apadriñou tamén o libro dende Santa María Madanela da Graña con unha estrofa que semella unha oración:

*¿A Señardá? Ben sei: teu nome adora
Os piñeiraes, húmedos d'aurora,
Y-as ermidañas, d'o luar à lus,
Frol que a medo sorrí, neboa que chora,
Y-as espadas d'a Virxen, y-os cravos de Xesús.*

Vai ben para un seminarista o principio en serio latín: **ITE, LEVES ELEGI.** Logo unha sinfonía de dolor, unha maternidade no alumbramento de cada verso que o fai tremer de tristura deixa facer baixar as bágoas no medio de isolamentos ocasionados por inquietudes especiais:

*Son pétalos de sangre d'adelfas venenosas,
que na i-alma florescen... Son báguas dolorosas
a tremer, na saudade d'un soneto engarzadas...*

E inda máis forte a desaforada tristura e os laídos amargurados no sendeiro casi inicial da súa vida que amostra un corazón partido que deixa tremelante a quen o encontre botando borbotóns de sangue pola ferida quizais aberta sin razón:

*Cada verso é un salaio d'un alma delorida,
un corazón sangrando, que leva aberta a frida
y-espira entra amargura d'as rosas desfolladas.*

O pesimismo érguese sin razón e para coutar unha falsa interpretación cando lea esta inquedá pesadume, fai unha aclaración:

*Traigo a y-alma morta, cheia d'amarguara,
¡Ni'unha rosa encontro, miña Virxen Pura,
Pra esfollar nas aras d'o teu vello altar!*

A aclaración é unha nota final ó lado da autorización para poder imprimirse, firmada por don Francisco Reigosa, un gran latinista que no 1929 era Vicario General Gobernador Eclesiástico S.P.

"Para esvaír os efectos que n'algús ánimos puideran xenerarse d'a leitura d'algús dos meus sonetos compre faguer aquí unha pequena nota. I-é que falsamente xulgara o leitor, por algunhas estrofas aisladas, sin ter en conta a tendencia xeral do libro, que nas miñas rimas frolece a rosa das follas negras d'o pesimismo anticristián. As cordas da miña lyra soan doridas, é verdade. Pero esta Dor non é outra que a que fería os kinnores de Sión, deporondados d'os sálices, no Exilio. Sin verdade. pois, se quixera comparar a dôr dos meus sonetos á desesperación d'un *aforismo* de Schopenhauer ou á d'un amargurado poema de Baudelaire ou d'Alfredo de Vigny".

A tristura do poeta sería máis ben unha inquedanza nos momentos en que se producía a profunda crisis de renuncia ó Seminario, ó mester de Clerecia, como unha alma en loita sin saber con quen, con aquel fantasma que fixo saltar pola fenestra o destino de unha vida. Esa sería a razón da Dor, das tristezas dos seus versos. A lectura da Nota mostra claramente as inquietudes de un xoven que ten lecturas alleas ás metódicas páxinas que podían estar ó alcance de un seminarista por mui poeta que fora.

Amigo de Creciente Vega e ambos coñecedores do labor poético de cada un, coinciden en dar un certeiro título a uns versos de Creciente que emocionaban a Aquilino Iglesia Alvariño por ese ter de seu unha familia campesiña. O tiduo é: *O fortunatos nimium...!* versos que louban a parva facenda de un labrego:

*Benditoso é o labrego que poda
valer en si, sin traballar no alleo;
que ten pra dar ós fillos unha coda
un peso pra gastar, gado de seu.*

Tamén se apousentaron os poetas ausentes, Rosalía, Pondal, Curros; e fixéronlle compañía os novos: Manuel Antonio, Amado Carballo, Luis Pimentel, Fermín Bouza e Carballo Calero, Noriega e Cabanillas. Foi gran admirador de Guerra Junqueiro, de Antero de Quental, Fernando Pessoa e Teixeira de Pascoaes; o mesmo que de Antonio Machado e de García Lorca, e cantou con garimosos versos a Petöffi e a Hölderlin.

Os primeiros trunfos foron obtidos en Cataluña no ano 1928, onde lle premiaron o seu poema: *Violetas de Francia*.

No ano 1931 o número do "Nós" correspondente ó Día de Galicia está feito pola colaboración dos poetas con unha introdución na que alenta unha nova espranza. En España establecerase a República, e moita xente agardaba dos que se chamaban "grandes políticos galegos" unha mirada de atención para Galicia, e con esa ledicia nova escriben na primeira páxina como Introducción: "A Festa de Galicia sonora sobre toda cousa, esperta os carillóns da terra, en roda, iste ano, como nunca rebuldeiros". E remata con este ledo presentimento: "Galicia toda é un corazón a tremer espranzado e o Nós arreca-dando en feixe eterno as tubas dos poetas ceiba nestas páxinas as notas supremas da nosa lírica que vai xigantesca, mundo adiante, deitando o tema inmenso: ¡¡¡Galicia, Galicia, Galicia!!!".

Á chamada responderon os poetas Xesús Bal, Bouza Brey, Ramón Cabanillas, Cabada Vázquez, Carballo Calero, Alfonso Castro Dono, Álvaro de las Casas, Xosé María Castroviejo y Blanco Cicerón, Xohan Carballeira, A. Díaz de Herrera, Xosé María de la Fuente Bermúdez, Marqués de Figueroa, Avelino Gómez Ledo (traducción do Poema "De rerum natura" de Lucrecio), Francisca Herrera Garrido, Gonzalo López Abente, Xohan Vidal Martínez, Xerardo Alvarez Limeses, Antón Zapata García e Aquilino Iglesia Alvariño.

Aquilino publicou un poema titulado: *In angore Gaudium*, afrontando tristezas profundas e sublimes alegrías. Aquí está o pensamento do poeta:

Saudade... Tristeza... —¡En todo a tristeza!:
Na voz do mar e do vento,
na comba dos horizontes,
na comba do pensamento...

Este mundo a roular é negro e triste.
I-a nosa i-alma é triste...
I-o noso ollar é triste...
I-é triste canto existe
na terra pobresña de que nos somos feitos.

Mais, sobre a dor das cousas e do noso dôr,
puxo Deus un sorriso, unha aurora, unha flor,
unha estreliña acesa de alegría...!

—¡Alegria, alegria!—
Verbo de luz sorrindo... Divino Redentor,

*crucificado polo noso amor,
para que a nosa dor seña alegría.*

O poema aparecerá logo en *Corazón ao vento*, ó igual que: *No berce negro da noite*, que xa se publicara no mesmo Boletín Nós correspondente ó 15 de marzo do mesmo ano de 1931. Tamén na mesma data publicou en “Descubrimento” de Lisboa, os poemas: *Antología de inéditos*, e no ano seguinte edita en Mondoñedo: *Noticias do Porto*.

O ano 1933 publica no número 110 do Nós, correspondente ó mes de febreiro, o traballo tiduado: *Noriega Varela, poeta da montaña*, tema de unha conferencia pronunciada no Centro Obrero de Ferrol. Destacamos as condicións que sinala a un poeta: “Un poeta é sempre un home senlleiro que por falta de comprensión-incultura, espíritu estopendo da xente acostumamos a prexuzgar un excéntrico. Mais as excentricidades dos poetas, chegan a prender as almas, e, no decorrer dos anos, convírtense en leises vivas dos pobos”. Noriega era o poeta cargado de sensibilidade e distinción amorosa para canto soporta o pedazo de terra que forma o noso mundo, e Aquilino foi seu compañoiro recoñecendo a grandeza do rostro da terra e de canto nela hai: a flor humilde, a folla seca ou o cantar dunha calandria encerrran a sublime grandeza dunha paisaxe ou dun camiño polo que vai a ilusión da vida. No fondo un e outro son poetas líricos e nunha lonxanía neblinosa está o recordo virxiliano. Iglesia Alvariño expresa na súa poesía, desde un primeiro momento o encanto sublime do aloumiño verbal que fai soar a lira nas cordas do corazón. Así son as cuartetas con que inicia as composicións do libro *Corazón ao vento*, impreso en Lugo no ano 1933, que levan por título: *Tirei ao vento sangrando...* e así vai o corazón do poeta:

*Tirei ao vento sangrando,
un día o meu corazón...
—Abriuse a hora tembrando,
coma unha flor de emoción—.*

*Entre as súas doces mausiñas
colleuno a noite serena...
—Sobre das fontes sequiñas
choraba a lúa a súa pena—.*

*Para a estrela más noviña,
fixo do meu corazón
unha cuna pequeniña
entre as ás dunha canción.*

*Miña doce señardade
abalábaa demansiño
nunha lene vaguedade,
feita de seda e de armiño.*

*Durme, estreliña isolada,
¡meu aiaiai, xoia miña...!
¡Ai que xa ven a alborada
chuchar a miña estreliña...!*

*Por fin, entre os seus braciños,
morreo a estreliña nova...
Ós hombros, catro versiños
leváron-a para a coba.*

Velahí a forma de urdir unha composición na que fala un poeta romántico na noite estrelecida; si dixen romántico, é polo agrado que me dá esta verba que inda se pode aplicar a esta xeneración que pilla de cheo a Guerra Civil. *Corazón ao vento* é un libro que recolle un labor poético comprendido entre os anos 1930 e 1932 cando o poeta pasa o saudoso camiño dos vinteún ós vintetres anos; por iso se fai tan visible o gurgullar do corazón que

*unha follina tras d-outra
vaino desfollando o vento.*

Ten de ser visión real a festa nas aldeas lucenses, a festa que bule no verso de Noriega e no de Crecente; tamén vai na soedade de Iglesia Alvariño, e descubre a tristeza que pode causar oír a *gaitiña, gaita gaiteira*, tristeza que fai bagoar os ollos:

*Polo camiño da gaita,
¡miña naiciña querida!,
queda un regueiro de bágoas.*

Veñen ó verso a pandeireta e áinda o muiño da fiada que van ser as derradeiras festas populares; pero na festa do Patrón, dispón no camiño procesional os seus versos; a súa canción:

*Como a unha santiña, en andas,
pola aldea, en procesión,
catro versiños de neve
levan a miña canción.*

Un recordo ós emigrantes, ás xentes que están lonxe da súa terra, e van como teñen que ir os mensaxes dos poetas polo correo do vento, que é por onde van e veñen as alboradas. En cantos emocionais metamorfosea o seu corazón agora río onde pousan paxariños, tamén piadores rosalianos, e veñen apagar a sede; unha sede de namoro que soio se apaga bebendo na fonte ou no río do corazón. Non serán soio paxariños, serán “as floríñas sedentas das estrelas” que xogan co seu tremelar na cunca do río corazonal, ó mesmo tempo que pestenexan para facerse donas de tal señorío.

Agora o corazón de xoellos diante a cruz humilde chantada no xábrago polo mesmo poeta, no monte onde cai a neve e ousea o lobo e na noite leda a lúa é o farol porque ven pousar

—cansada do camiño— o seu feixe de luz...
e reza mui baixiño, mui baixiño...

Unha composición de admirables cuartetos, tiduada *Unha ceguña*, que leva data do 1930, remata esta parte. Nos versos fai reiterativo: *Pobresiña de Deus*, no comenzo das estrofas, para sinalar as tristes inquedanzas do seu vivir e o seu desexo de poder redimir a súa dor ou polo menos darrle acougo seguro no seu peito:

Roseira de amargura e insolación.
¡Quixera eu ser a dôr de canto existe,
pra abalar a tua dor no corazón...!

Somentes dúas composicións forman a terceira parte, *Dende o mencer ao solpor*, o raiar o día unha mañán de San Xoán nun piñeiral calquera no camiño que millor leve cara os pomares de Oural e os soutos de Valmiñor, nesa mañán misteriosa na que a néboa deixou o orballo que ten a auga da saude, e cura porque é a mellor meicíña para semellantes males. E o solpor que o poeta observa como vai, cansada, esmorecendo a tarde, e, amorosamente, a recolle nos seus brazos unha canción. O poeta sentirase Saudade, ou sombra delorida que reza coas mans dereitas ó luar. Hai un verso na derradeira estrofa que encerra unha meditación cara o pensamento en fonda preocupación; dí o verso: *misticismo da miña isolación*, reflexo de un pasado mui recente. Non sabemos de cantos paxariños rompen o silencio pola noite co seu canto; lembramos o reiseñor que tamén sería ouvido por Aquilino Iglesia Alvariño na beira da presa das Chancas ou nas veigas de Arcos. Ben seguro que a nouturna e tan bela melodía inspirou os versos, polo menos o tido do penúltimo apartado do libro: *Reiseñores laurentos*, apartado onde se canta á noite pobresiña, a noite durmindo acougada no corazón do poeta, o arruar o corazón no berce negro da noite, e a noite transformada en corazón. Despois os silencios noitesíos que cando se creban dan medo e fan bater o corazón con fortes zaloucos. E a esperada mañán, máis esperada na enfermedade e o poeta síntese enfermo e ven a visitalo a mañán mesma e a traerlle

*as laranxas orvalladas
de todas as estrelas derradeiras.*

E unha poesía que leva data do ano 1932, debía estar para comenzar a composición do libro na imprenta do sucesor de Vilamarín. A derradeira parte non ten más que tres composicións, é a designada por *Obscura verba*, onde se inclúen: *Na escuridade*, *Riada* e unha *Neniae*. Sin ningunha dúbida o poeta inda que mui mozo en anos é xa o gran poeta, dono de moi belos e largos horizontes, lóxica dedución ó rematar de lér o libro.

En 1934 edita en Mondoñedo *Frol de diversos*, poemas en colaboración con Álvaro Cunqueiro; en 1935 publica *Escolma*, unha selección de poemas, en *Renacencia*; e, no ano seguinte, en Vilagarcía, *Neniae*.

Non son menos os galardóns que distinguen e premian os valiosos quilates dos seus versos. Na Festa das Letras de Barcelona, o ano 1946, recibeu un premio pola súa composición *Rosa de España ardiente*, triunfo que ben merece ser destacado. En Lugo saiu das prensas o mesmo ano *Nas orelas do Miño*.

Pero o libro excepcional, dentro da obra poética de Iglesia Alvariño, publicase en Vilagarcía, na imprenta Celta, o ano 1947, co titúlo de *Cómaros verdes*; libro que, en frase feliz de Varela Jácome, "rompe a malafada dos anos valeiros de literatura en lengua galega". O cómaro, tamén comareiro, e hasta madarrón en outros lugares, é o lindeiro terreño, alto ou en terraplén con vexetación natural, fentos no seu tempo, herba fina, herba do cuco, labarcias, gamóns e as campaíñas marelás que aparecen nos cómaros por onde pasa a auga. O poeta tende a súa mirada nas lonxanías do Padornelo e percorre o inmenso mundo de mil encantos para outros tantos versos, ata medir os raios de sol nos areais do mar de Arousa e contar as ondas da ventura navegando na gamela nova que sai do peirao de Vilagarcía. Brétema e sol, sol no mar e na cume, que é sol madrugador, por eso:

*Cando despertou a xente,
xa nadaban en sol as cambeleiras dos bois.*

No verso a verba tan belida de *cambeleira*, noviña estrenada polo poeta que recollía e atesouraba os segredos da fala, segredos dos que fai gala na súa poesía, como poeta itinerante, e como tal puido gozar nas descubertas un día, un serán, nas veigas de Moimenta:

*Nas veigas de Moimenta os poltros novos
correrán entre a i-erba eo restroballo
das froles, que lles chegan ó fuciño.*

Nós acotamos a verba poldro, inda viva nas terras de Santiago cuio picacho de Santa Susana era Outeiro dos poldros, pero xa non sabemos en troques se restroballo será o chamado restollo noutros lugares. O poeta busca unha cama pró vento e detesta a cama dos exámetros virxilianos inda que vaia na compañía de Deiopea a prometida de Xuno, pero durmirá coa Oreade nos curros de Aldoar, e no sucedido hai un refinado amargor de moitos amargores:

*Os seus bicos sabían a queirogas,
a rosadas e xestas do Valiño
con froles e niños de xemexeme.*

Topará o poeta aquela Louriña, loura de lucida cabeleira que se enguetaba nas bufardas, e o pior de todo foi que era seguramente o garboso trasno pois sucedeu a súa desaparición sin decatarse:

*E cando nos demos conta
o seu corpo desapareceo do mundo.*

Adica o seu poético recordo ós poetas latinos: Cayo Valerio Catulo, ao elexíaco Aulo Albio Tíbulo, de quen se dí que foi nemigo de Ho-

racio, Virxilio, Propercio e de Ovidio; ó filósofo e poeta Juan Christian Federico Hölderlin, a Petöfi, o héroe nacional húngaro, o revolucionario na Europa do 1848. E xa de seguido Rosalía, Curros Enríquez, Pondal, Manuel Antonio e Luis Amado Carballo. Era don Aquilino madrugador por disciplina escolar e disfroutou da campaña do luceiro, do recendo da terra removida e das castañas da primeira colleita da ourela ciscadas polos regañados ourizos dende os castiñeiros que dan ós camiños. Era amigo da campaña e disfrutaba nas pequenas tertulias onde moitas veces regalaba a todos co recitado de uns versos e tamén recreaba o inmenso tesouro da súa creación pasando os agros de Lamanide ou as aradas con bois novos en Vilar de Albán. É o placer de contemplar a estampa xeórxica un día de sementeira nunha agra da Terra Chá lucense. Mais tamén o mar, o mar de Arousa, con solpores cautivantes para onde camiñan as inquedas ansias mariñeiras; para o poeta esta é *A mar dos solpores*.

O libro sitúa ó autor na óptima cima dos valores poéticos, libro onde se estrenan moitas verbas novas pero de moi vello uso en Galicia; son as verbas “de raigame rural” que dan ós versos de Iglesia Alvariño “unha funcionalidade estética”, afirmación de Varela Xácome que engade: “Tamén se renovan ó largo do libro as estruturas métricas, con mui distintas combinacións estróficas e novos esquemas rítmicos”. É un suxestivo galardón ás falas e ós falares do norte da provincia lucense.

En 1960 edita, e de novo en Vilagarcía, *De día a día*, libro de afecto na adicatoria, á súa dona Dolores Ferreirós Santos, natural de Carril; está escrita con estas verbas:

*A Loliña
—de día a día tamén—
estos versos,
muiña dos anos
na palma da man.*

Son composicións que levan a data dos anos 1933 ó 1960, razón mui temporal pola que hai gran variedade tanto de temas como de composicións. Comenza con unha preocupación de fatiga, de cansancio, sin saber onde deixalo:

*Señor ¿ónde hei botar este cansancio
que levo ás miñas costas coma un feixe
de carabullos?*

E remata con unha poesía á pequena barquiña que goberna unha nena. A poesía ten unha conclusión oracional:

*Ponte da Luz, a que ven é moi alta.
Desde ela vese o país das calandras.
Nena feliz
na ponte da Luz.
Amén Xesús.*

Volve xurdir a pena e a ledicia, unhas veces a mesma cousa ten os dous valores, pena que se transforma en alegría, e noutros casos son dúas cousas en contraste, el pon o mesmo tiduo: *In angore gaudium*, e sigue batendo con fortes resoanacias o tema brusco da morte collendo os lemas das composicións como o do poema *Enfóscase o camiño*, que encabeza con este texto de Xorxe Bernanos: *¡Ai, morte, herba orballada; ai, única mañá!*, e nunha das últimas composicións que leva a data de 1960, tiduada *Hai que traballar*, que lembra para cabeceira como lema o texto de Horacio: *Nada sin gran traballo nos dá a vida ós que hamos de morrer*.

OS NOVOS PREMIOS

En Lugo, no Certamen do Miño, acadou o máximo galardón cos versos *Pastor de ríos*, polos que lle foi concedido o premio Noriega Varela. E moi preto do pasamento rematábase de imprentar: *Lanza de soledá*, premio de poesía Marina 1960. Curiosísima colección de sonetos nos que trascende a rítmica medida —os sonetos son de once sílabas—, a profundidade conceptual da súa filosofía, o craro decir espiritual fino latexar da súa sensibilidade, ese conxunto creador de un garbo musical, modulado nun fondo gregoriano tan armonioso que non se desprende nunca da súa variadísima poesía. O Editor deste libro dí: “En la poesía de Iglesia Alvariño resalta la sabiduría retórica, que es arte de buen decir, y un corazón puesto en la hora de hoy, que es fluencia viva. En ese corazón se encierran los ritmos más hondos y resuenan las euforias más bellas y delicadas”. Non se arreda agora, neste libro, dos clásicos, agora ven á súa compañía: Homero, Eurípides, Catulo, Horacio, Lucrecio, Eliot, Dugard, Racine e Carlos Riba, todos serán fiadores da voz de Aquilino, que se move con especiais atencions a vieiros de escuras pasarelas, o pensamento profundo que facilmente se descubre no espacio medido polos seus versos, ese silencio que el afirma ser o seu: “Meu solo é o silencio que cala de verso a verso”. Nese silencio de creación e recreación, crear e ler meditando, vai dende a mocedade ó derradeiro destino que tantas veces presume mui perto del:

*El nada más que un ansia fuxitiva,
o espanto dun instante. Unha locura
que, detrás dun cerrar de ollos, se amura
diante da morte, sempre a preventiva.*

Quizais notase de vez en cando que tiña algún fallo do corazón que testifica o remate do soneto:

*Non podía más. E entón el trevelaba
contra o marco da porta onde petaba
seu corazón que, seu, non conocía.*

AS TRADUCCIÓNNS

Sendo como era un gran latinista e adicándose ó ensino do Latín, era mui lóxico que surxira nel a idea de traducir ó galego algún texto clásico. A primeira versión que coñecemos é do ano 1935: *La*

canción del siglo, traducción de Horacio, para conmemorar o bimilenario do nacemento de Augusto. Quince anos máis tarde, en 1950, aparece en Pontevedra a versión galega de Venanti Fortunatii: *Galiciense Carmen*, e no ano seguinte o Instituto P. Sarmiento de Estudios Galegos edita a versión do *Carmina*, de Horacio. Coido interesante coñecer a opinión do mesmo Aquilino relacionada cos problemas da traducción. Fai unha historia dos comenzaos e todo o proceso deica chegar á conclusión final de facer a versión porque o obrigaba o labor que tiña feito e ademais como "era o profesor de Latín a latificar co poeta". Sin facer descargo de ningunha clase, pero, eso sí, dando as ideas claras de canto representa unha tradución, indica o seguinte: "Na versión fuxin por un igual das feituras literarias anovadas e das xa mortas da nosa tradición, botando mau das do falar de cada día e acollendo, como era o meu intento, unha boa millarada de voces e retorneos que non foran encetados.

"Esto responde á miña idea de que non hai outro galego á que acudir, pra facer unha lingua literaria, que o que falan as xentes dos nosos campos e riveiras...

"A ortografía que uso non pretende recoller certos matices fonéticos que se tentaba representar por apóstrofos, guíóns e circunflexos e que non hai máis remedio que aprender de outra sorte, como en todas as linguas".

No final o libro ten un valioso Vocabulario de palabras que non tiñan sido recollidas, e foron usadas por el, en diferentes puntos de Galicia.

No volumen III de *Ephrosyne*, Lisboa 1961, publicouse unha versión galega en verso de: o segundo idilio de Teócrito, *As meigas*.

Un serán na Biblioteca do Instituto P. Sarmiento, rematou a traducción da comedia de Plauto, *A Aulularia*, que Aquilino traduce *A comedia da Oliña*. Xa temos falado da nosa impresión que nos parece pode confirmar calquier lector: é tan vivo o linguaxe e tan noso que parece unha obra de Aquilino. Publicouse despois da súa morte, pola Editorial Galaxia no ano 1962.

Tamén queremos indicar que unha das súas poesías foi traducida ó catalán por Tomás Garcés co tituo *Soto els avellaners*, e publicada por Barcelona Atenas 1954.

POETA EN CASTELÁN

A súa inspiración e donosura poética foi un don que manifestou de maneira bilingüe, en Galego e Castelán. En Castelán non escribe más que un libro: *Contra el ángel y la noche*, que se publica na Colección *Dorna*, de Buenos Aires no ano 1941. Na introducción figura esta imaxe do poeta: "Aquilino Iglesia Alvariño es este hombre que estalla de su tierra. Vecino de humanidades, disciplinado en teologías, contertulio de códices, viajero de campos, amigo del hombre y de la besana —él sabe del ángel y de la noche—, conocedor de jeroglíficos griegos y de Garcilaso, tiene su voz para lo popular..."

"Sus libros en gallego son maduros para nuestra lírica. Aparece

ahora su canción en castellano por primera vez". Foi por primeira e tamén por derradeira, porque non volvou a publicar máis libros en castelán. Este libro está adicado ó seu primeiro fillo, e un capitulo titulado *Y el amor*, a L. F. que parece ser Lola Ferreirós, a súa dona. Con certa arrogancia mostra o seu desprecio pola poesía fácil segun indica no soneto do comenzo:

*Detesto el verso fácil y la orgía
y la imagen de luz. ¡Si yo pudiera
descubrir la palabra verdadera
que no miente ilusión de poesía.*

O libro é considerado como ocasional, pola razón quizais de ser a única obra, inda que teña moitos traballos periodísticos en castelán, pero nunca chegaron a xuntarse facendo un corpo.

O ESTUDIO DA LENGUA E O DICCIONARIO: O SEÑOR DAS PALABRAS

A lengua foi un dos temas de estudio que tivo Aquilino durante toda a vida, comenzou sendo seminarista e rematou o día da súa morte. O traballo más completo que realizou foi o publicado no tomo da Obra Completa de Ramón Cabanillas, Ediciones Galicia del Centro Gallego de Buenos Aires, 1959, que leva por tituo: *Lengua e estilo de Cabanillas*. Tamén o Discurso de ingreso na Real Academia Galega que é un estudio sobre *A lengua dos poetas do Norte de Lugo*, que editou a misma Academia. A faceta gramatical de Aquilino é do máis interesante e o seu saber filolóxico moi ben matizado no estudio sobre Cabanillas pon de manifesto o seu entusiasmo polas formas usuais, o elemento popular, que mantén viva a lengua.

En tres obras máis déixanos en cada unha o seu Vocabulario correspondente onde se rexistan as voces novas que non figuran nos Dicionarios de Cuveiro e de Valladares, entonces os más consultados, e tamén o de Carré. As obras son: *Cómaros verdes*, a tradución de *Cármina de Horacio*, na que se incluiu ademais un valioso *Vocabulario histórico-mitológico*, e a derradeira é *Lanza de soledá*.

Pero Aquilino era coñecido por *O señor das palabras*, e correspondíalle este tituo pola súa continua labor de recollida en tódolos lugares onde había xente que podía ilustrar as súas preguntas. Eran ademais das palabras, os xiros, as respuestas, que son ditos especiais de contestación a determinadas preguntas. Traducimos un párrafo do Franciscano Fr. Agustín González: "Sin dúbida era o millor coñecedor da lengua galega no noso tempo. Longos anos e suores invirteu en recoller materiais para o gran *Diccionario Gallego*, cuia publicación iba a acometer en breve, unhainxente labor recopiladora da cal dá fe o acervo de cen mil fichas que agardan a hora de ver a luz". Ademais da recollida directa dos falantes, facía a consulta dos textos e documentos antigos, moitos deles na nosa compañía na Biblioteca do Instituto Padre Sarmiento. Adicou estudio especial a Fr. Martín Sarmiento, Rosalía, Añón, Pondal e ós poetas do norte de Lugo, Crecente, Noriega e Leiras Pulpeiro.

COLABORACIÓNS

Destacamos a súa colaboración en *Pontevedra é boa vila*, de Agustín Portela Paz, Pontevedra 1947, con *Teucro de paso por aquí*; en *Homenaje a Carmen Conde*, con *Deloirado como un río*, Mensajes de Poesía. Vigo, 1951; no "Homaxe da Galicia Universal a don Ramón Otero Pedrayo. A súa vida e a súa obra". Caracas, 1958. Colabora con *Segunda vocación de Adrián Silva*. No Museo de Pontevedra. Tomo XIV, 1960. *La Cántiga 202 de Alfonso El Sabio*, valioso traballo de investigación. E ademais, no Boletín Nós, Alento, A Nosa Terra, Sonata Gallega; Galicia, Revista del Centro Gallego de Buenos Aires; "Vida Gallega", segunda época, "Atlántida", "Poesía Española", "Gelmírez", "Posío", "Lar", "Mundo Hispánico", "4 Ventos", "Brácaria Augusta", "Evphrosyne", "Alba", "Aturuxo", "Mairena", "Mensaje de Poesías", "Papeles de Son Armadans", "Humboldt", "Estudios Clásicos", "Cuadernos de Estudios Gallegos", "Destino", nos xornais de Galicia, principalmente "La Noche" e "Faro de Vigo", e un mui longo etc.

XUICIOS SOBRE O POETA

Comencemos polo historiador da Literatura Galega, Ricardo Carballo Calero, que coñece admirablemente ben a vida e a obra de Aquilino. Ó xuzgar *Lanza de soledá*, escribe: "Esta serie de sonetos, que, graves, duros, escuros e retumbantes, soan coa solemnidade dun canto litúrxico, logran, coa sistemática designación do suxeito das vivencias rexistadas por medio de terceira persoa, unha distanciación que lles dá perspectiva, relevo, lonxanía e ambigüedade. A poesía de Iglesia atinxé aquí unha profundidade que lle era descoñecida ou excepcional con anterioridade".

Álvaro Cunqueiro presentao como un poeta clásico: "Trátase de un clásico, del único quizá, que lo sea entre nosotros, y de uno de los más puros y reveladores poetas que a nuestro tiempo, en cualquier lengua o lugar, le sea dado escuchar". Esto decía Cunqueiro no xornal "La Noche" do 29 de xaneiro do ano 1948.

Miguel González Garcés en *Poesía gallega de posguerra*, remata con estas verbas o enxuciamento de Aquilino: "Se ha insistido en el paisajismo y descriptivismo de Aquilino Iglesia. Sus mejores poemas tienen gran aliento lírico. Algunos, con huella virgiliana u horaciana. Otros con experiencia vital profunda. La palabra crea un ambiente de sugerencias y temores. El paso del tiempo, el amor, la muerte, grandes temas, adquieren toda la hondura necesaria en el poema. Tantas veces gran poema en Aquilino Iglesia Alvariño".

Basilio Losada en *Poetas gallegos contemporáneos*, despois de lembrar as *Nenias* adicadas a Tibulo, Petöffi e Hölderlin, afirma: "Modernidad y tradición se funden en estos poemas de afincada raíz gallega. Raíz perceptible incluso en la técnica, con la abundancia de anáforas, con el gusto por el paralelismo, con los ejemplos abundantes de aliteración y culto permanente a la metáfora, metáfora que no es jamás en él un juego mágico de escamoteo de la rea-

lidad, sino una manera de ahondar en ella buscando su expresividad máxima”.

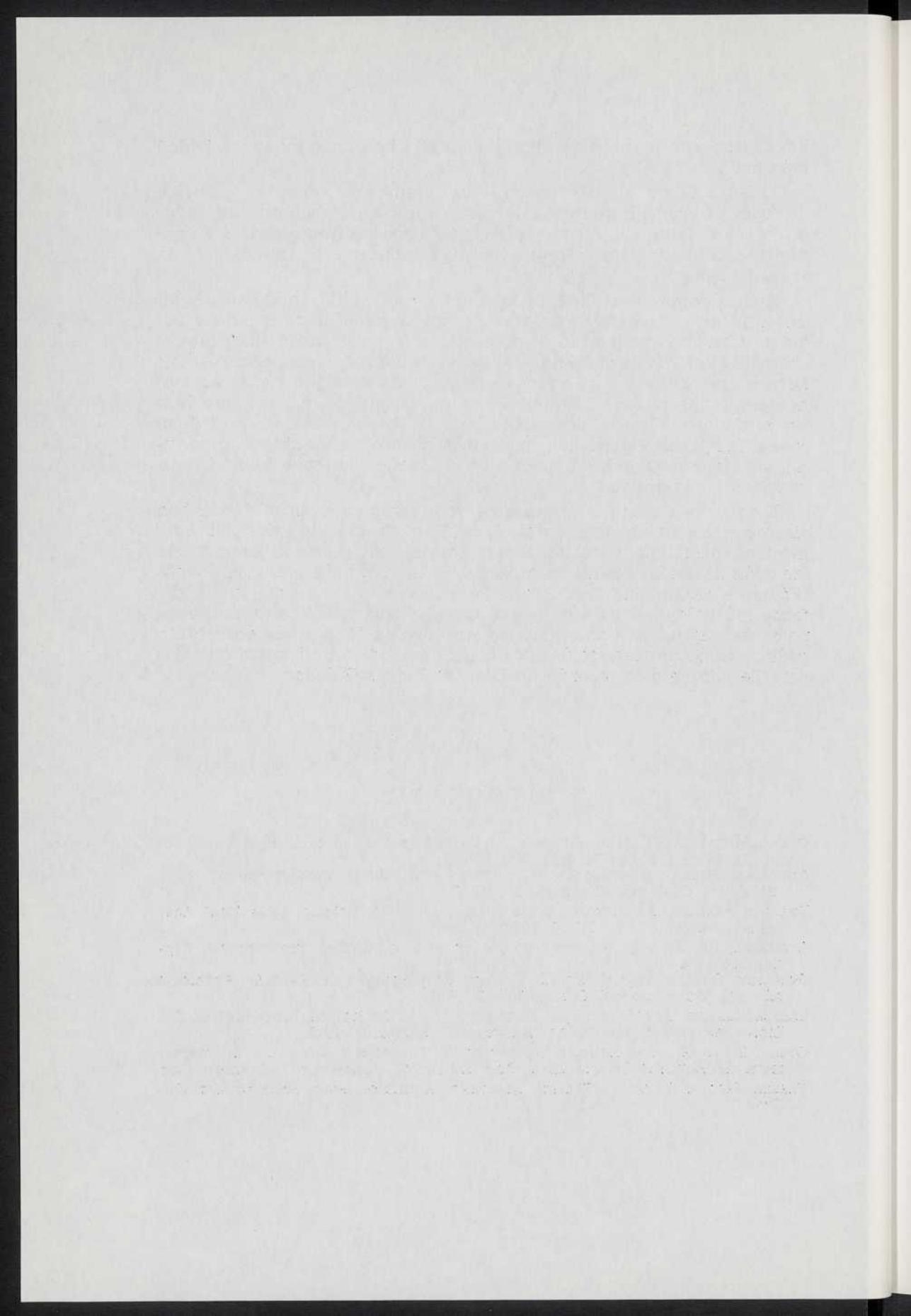
E Isaac Otero fai ben pouco, dixo: Aquilino Iglesia foi, por riba de todo, un poeta humanista de perfil horacián, garimoso cultivador dos ritmos dactílicos ou trocaicos, yámbicos, anfibráquicos ou anapésticos, amador completo nos bosques pastoriles e mitolóxicos, da sagrada égloga.

Agora, como se explicáramos unha posdata: Os amigos de Aquilino xuntaron as poesías esparexidas ou ciscadas por un lado e por outro, tiveron o bó acordo de xuntalas e facer un novo libro que se imprenta en Vilagarcía, Imp. Celta no ano 1964, e ten como tituo: *Leva o seu cantare*, e os amigos sinalan: “Es el mejor y más sincero homenaje que podemos rendir a este poeta gallego que siempre hizo un verdadero culto de la amistad y de la poesía, y así, en esta dolorosa e inevitable separación, podremos devolver a Aquilino su continuado amor a Galicia para que él no sueñe que está solo, sin sus versos, sin sus amigos”.

E de remate nesta lembranza do vello amigo queremos deixar ben claro o noso xuicio decindo que Aquilino na súa vida de ensinante mostrou plenísima vocación á que se xunguía o seu saber e a súa creación literaria. Foi un magnífico Profesor, exímio poeta, eminente filólogo e esclarecido traductor. Galicia débelle a este escritor a defensa máis singular da súa lengua falante, pola recollida de palabras, polos seus estudos e polo garboso emprego en toda a súa obra tanto poética como de traducción. Por tantos méritos é mui xusto que Galicia lle adique este recordo do Día das Letras Galegas.

BIBLIOGRAFÍA

- CARBALLO CALERO, Ricardo. *Historia da Literatura Galega Contemporánea*. Segunda edición. Edit. Galaxia. Vigo, 1975.
- COUCEIRO FREIJOMIL, Antonio. *Diccionario Bio-Bibliográfico*. Tomo II. Edit. Bibliófilos Gallegos. Santiago, MCMLII.
- FRAGUAS FRAGUAS, Antonio. *Aquilino Iglesia Alvariño*. Boletín de la Real Academia Gallega. Tomo XXX. 1970.
- GONZÁLEZ, Fr. Agustín. *Cuando muere un clásico*. El Eco Franciscano. Septiembre 1961.
- GONZÁLEZ GARCÉS, Miguel. *Poesía Gallega de posguerra (1939-1975)*. Antología bilingüe. Ediciones del Castro. Vol. I. 1976.
- LOSADA BASILIO. *Poetas gallegos contemporáneos*. Biblioteca breve de bolsillo. Libros de enlace. Barcelona. Editorial Seix Barral. 1972.
- OTERO, Isaac. *A serea Leucoiña, o arribo de Teucro a Pontevedra*. In memoriam de Aquilino Iglesia Alvariño. “Diario de Pontevedra”. 8 enero 1986.
- VARELA JÁCOME, Benito - IGLESIA ALVARIÑO, Aquilino. *Gran Enciclopedia Gallega*.

TRONO DE PASO POR AQUÍ

O rei Telamón amava de muito mais que un patrício,
Graves, furibes, hercôneis, dous nomes, nuns hórs como uns
de ferro, nuns poetas.

Na solida dor nesa lama sentia tristes confades de Medeope,
unha longa amarosa.

Melana cunha loira
ESCOLMA que se escondía da roxa,
Dura por exponces e amargos, amarga, o do pelo aligre como
madrinha.

Berlita, borda, non quería ditta como Chaves, que se foi en banchas
a apertes hercias sernaduras a frota mordidas e de ronco.

Mais a melanzha amou tanto a Berlita que volveu a Berlita, un
dame ruiba, de que naciu dous valentes e digneñados.

Os amores de Belchim e Telamón formou los tristes. Iria era filha
do rey de Troya Léontesfoco, gran estabidera d'umha das casellas
da cidad, fui a noiva do nobre dono un tempo algúns e un
máis tarde. Chavela en sorte a Berlita, amaria dñeñada, que mal
a alegrava entre os seus braos. E chavela dous amigos Telamón.

Quando d'ainus en lucen, a súa moxanta Troya, sin ferma, sin
dous sin aperto, drio a loura vergüenza.

Cando un pase real de Melanzha, Teuro foi sempre un soldado,
a fillo da cidad. Telamón nun-p'querde, e mandou dous dous sin
esperanza.

Chavela fez a guerra grande de Troya, ali mortida coa infantería
de persas, ou ali amada coa cavallería e negra e as costas lejanas,
e as suyas.

Era por seu pai, da casa leit de Melanzha, e un rei d'Utrera
que se amava certamente, dous nobres hercios dous pases desceñidos
de longa verda e, a borda, uns medallines de ouro, lucidas de
sua vida nova, lucas.

No, polo qualquera de refusada tanto se vivesca amor.

Também se viva no seu paço un bon escudo, e unha lata dal o por
merito d'el servido. A dñeñada da lama, tan amedurada d'umha d'umha
vegada, perdida nos trovantes eras, era amiga morna.

Os tristes brentos de Telamón, elle crece un perdeño, e sen
aceo de credor non tardou a chegar tamén d'umha d'umha d'umha bulta.

Hasta dous lumes das dñeñadas, o d'agamento, chega amada de doi-

ESCOLA

TEUCRO DE PASO POR AQUÍ

O vello Telamón amara de mozo máis que un patriarca.

Glaúca, Peribea, Hesione..., doces nomes, áinda hoxe carne lisa de cereixas nos vellos poemas.

Na soledá dos anos longos sentía moitas saudades de Melanipa, unha forte amazona.

Matóuna cunha longa frecha d'avelaño que se enchéu de rosas.

N'era pra esquencer a amazona Melanipa, a do pelo negro coma agruños.

Bonita, bonita, non tivera outra coma Glaúca, que se foi en chuchas e apertas lixeiras semellantes a froles miúdas e de vento.

Mais a ningunha amou tanto a seu sabor coma a Peribea, un doce roubo, do que nacéu Ayax valente e disgraciado.

Os amores de Hesione e Telamón foran ben tristes. Ela era filla do rey de Troya Laomedonte, gran cabaleiro. Nunha das desfeitas da ciudá, foi á morea do botín coma un trespés calquera ou un cabaliño pedrés. Caeulle en sorte a Hércules, cousiña delicada, que mal a atopaba entre os seus brazos. E deuilla ó seu amigo Telamón.

Chorando, d'insua en insua, a súa lonxana Troya sin fertuna, sin bicos nin apertas, tivo a Teucro errante.

Criado no pazo real de Salamina, Teucro foi sempre un coitado, o fillo da criada. Telamón non-o amaba e menos áinda Ayax sin esperanza.

Cando foi a guerra grande de Troya, aló marchóu cos cabaleiros de Agamenón. El amaba as naus curvas e negras, e as ondas longas, e as sereas.

Era, por seu pai, da raza leda dos argonautas, e no colo d'Hércules, que o amaba tristemente, oíra moitas hestorias dun mar bretemoso de auga verde, e, ó fondo, tres maciñeiras de ouro, todiñas de ouro vivo coma lume.

Por eso quizaves lle reinaban tanto as ondas longas.

Tamén lle viña de seu pai o ser bon cazador, e de súa nai o ser namorado e señardoso. A sombra do irmao, un fantasma de sono sin fertuna, mallaiba nos troianos coma nun centeo verde.

Por tral-os hombros de Telamón, alto coma un penedo, o seu arco de freixo íba rareando as fías troyanas de mozos coma bujos.

Héctor daba lume cos dentes. E Agamenón, sin a axuda do dos

pes lixeiros, non lle daba respiro, ofrecéndolle mundos e murolas pr'ô dia que rendira Troya.

—Nin trípodes nin carros de cabalos, lle decía. Unha lidia moi loura, de voz enfeitizada de serea, che fará un doce bulto na túa cama.

E decíallo en verso longo e léngoa antiga, que era más aquelada que non sei.

Teucro, ¡xahora!, amaba as mozas louras e as sereas. Pero non podía máis.

I-Héctor acantazóuno coma a un can.

Os amigos leváron-o pra as curvas naus. E arquexaba coma un boi.

Xa despóis non tivo acougo más. Seu pai botóuno fora da casa, i-el deixóuse ir ó longo de terras secas e esquivas, nas naus curvas e negras, nas longas olas.

Nunha insua de mármore colorado atopóu un día unha serea sin alas. Trembaba coma a vara verde a probiña. Houbera por entón unha montaría de sereas na que morrera unha chea d'elas.

Era doce o seu falar e daban moito dô os seus braciños apertados contr'os seos. Teucro non pudo más e mandóuna subir á nau, a ver si lle buscaba unha mar segura lonxe de nemigos.

Boiaron moitos días e moitas noites. E pasaron cabo de moitas insuas. E por diante de moitas ribeiras de areas brancas. Mais a serea ainda tiña medo, e solo nos brazos de Teucro se estrevía a cantar un son más doce que o mel.

Pasaron entón as columnas de Hércules, o vello amigo. E Teucro lembróuse das maciñeiras de ouro e do mar bretemoso dos contos de neno. I-entróulle unha alegria moi grande. E houbo festa en todal-as naus. E a serea, que se chamaba Leucoíña, cantou un son moi ledo, mesmo, mesmo de namorar.

Andando, andando, pasaron áinda moitos días e moitas noites, pero ó cabo, contan libros moi vellos que chegaron sete naus pol-a banda de Marín.

Nunha d'elas viña Teucro e a serea.

Inda ben non chegaran, cubriuse toda a ribeira de mozas louras como estrigas. Baixaban de Poyo e da Caeira, de Lérez e Lourizán.

Eran cacarelas ó dreito.

Os homes do país andaban dun lado pra outro, esperando en que paraba todo aquello. Os más vellos levaban grandes cornos que lles daban muy ben. Os de Teucro engaiolábanos con escudos e lanzas de avelao, boas pra varear castañas.

O vil-a noite, os de Teucro abriron as tendas na Moureira, xunta as naus. A serea non quixo salir da i-auga, lixeira e soave com'outra nunca vira. Teucro pasóu con ela toda a noite, perdidiñamente namorado.

Ela cantaba un cantar moi ledo como de alalá, pero c'unha tristeza pequenina no remate.

I-é que as sereas non poden amar.

Nun intre que Teucro limpaba os ollos co revés da mau, a serea escapulouse pol-o mar abaxo e nunca máis a puido alcontrar.

Quizaves entón, sin decir nada ós compañeiros, o mesmo que seu irmao, se traspasara cun espeto de duas varas xunta a insua de Ons.

O caso é que Teucro desaparecéu pra sempre.

O outro día, ó toparse sin capitán, todolos da sua banda foron buscando achego por onde poideron. E atopárono, que eles eran lanzales coma pinos e as mulleres da ría eran as que mandaban.

Moito despóis, cando Pontevedra xa era unha boa vila, díxose que a fundara Teucro. Pero xa vedes que non foi verdá.

Estivo, eso sí, de paso, e deixóu longa lembranza. Pero d'él nunca se tiveron máis novas.

A serea vírona moitas veces os mariñeiros das parexes do Gran Sol. E nos diarios de Inglaterra saliu fai tempo a noticia de que nas costas de Gales viran unha serea que daba que ver. Mais de catro lores foron a vela.

Eu estou seguro qu'era Leucoíña.

DE CORAZÓN AO VENTO

que se apoyan dentro de la casa. A pesar de que
no quedan más que los restos, se oírían como ojos entumecidos
que siguen viendo lo que sucede al exterior. La memoria permanece
dijo el doctor en su libro "Alma y Cuerpo" del psiquiatra

de la memoria, que es la memoria de hoy y de ayer. O
memoria que no se acuerda, porque las señales de las cosas
siguen siendo las mismas, pero ya no se recuerda lo que sucedió.
Puede recordarse algo de hace un año sin saber si se recordó lo que
sucedió ayer, porque las señales siguen siendo las mismas.

Los amigos de la literatura, con razón, dirán que el doctor se equivoca.
No tienen razón. No, no es que el doctor esté equivocado, es que
el doctor habla de la memoria, de la memoria que sigue viendo lo
que sucede, que sigue recordando lo que sucede, pero no recuerda
nada. Tendrá que ser la memoria la que recuerda, porque el doctor
dice que la memoria no recuerda lo que sucede, sólo recuerda
lo que sucede.

Hay que ver en qué tales y tales cosas dura la memoria aparente,
cuánto dura. Tú ves que cuando sales a la calle, te das cuenta de que
ver el fin de la calle, pero que no ves la calle de memoria.

Salemos todos días a recorrer países. Si pasaron cinco de noche
fuera, si por cinco de noche vienes, de noche blanca, blanca
severa, blanca, blanca, a esto, a los pueblos de Europa, de África, a
recorrer un año cada noche que se apaga.

Pasan tres días en países de solares, a medio solape, si Tú ves
desaparecer dos zonas de nubes y no ves desaparecer dos espaldas
de arena. Tendrás que acordarte, que acordarte. Si pasan tres, no
desaparecen nada. Si la arena, que se desaparece. Tendrás que acordarte
de todo, mirar, mirar, mirar.

Aunque estás pasando cinco noches días y noches todos
dijo a cabos, porque tienen que ver lo que desaparece, que pasa, que pasa
hasta la noche.

Siempre el sol, el sol, el sol.

Dicen que son solares, porque todo a veces, de noche, parece
nunca entumecido. Dicen que es de Perú, de Cuba, de Tártar y Tártaro.
Son solares, son solares.

Os habrá de decir, señores, que lo que pasa, es que vos
pasáis poco tiempo. Os pasa algo, que vos pasáis grande parte de vos
mismos muy bien. Os de Perú, que pasáis una noche en Europa
de noche, todas las pasáis perfectamente.

O vive noche, os de Tártar, que pasáis en Europa, nubes
de noche, de noche, que quizás están en Europa, nubes, a veces, con otras
nubes, otras. Tendréis que ver lo que pasa en Europa, particularmente en
Europa.

El doctor dice que la memoria que sigue viendo lo que sucede, pero
que no recuerda lo que sucede.

Lo que el doctor dice, podremos decir:

... MI CORAZÓN A TU VIENTO

Meu coração é um Rio, abacaxi e profundo,
que corre sobre todo o território do mundo...
O Amor...
Ia Dona...

Vou querer a vida e el se perderá.
De CORAZÓN AO VENTO

Meu coração é um elefante que a pastoreia,
com olhos de juncos,
e arreia que só tem que São da matilha.
Dala noite, magulha, vai abrigar-se a lata...

Como uma praia suave, simbólica, lindinha
num recanto de sombra, entre rebentos brancos...
...Uma menina encantada, na berçinha das árvores,
vai botando, gravetinho, para além do universo...

DE CORAÇÃO AO AMIGO

MEU CORAZÓN É UN RÍO

Meu corazón é un río, silencioso e profundo,
por onde escorre toda a ternura do mundo...
I-o Amor...
I-a Door...

Vèñen matar a sede a él os paxariños...
I-os seixos brutos dos camíños...
I-as floríñas sedèntas das estrelas...
I-as brancas bidueiras, con follíñas marèlas...

Meu corazón é un río, silencioso e profundo,
con céios lá no fundo,
e arbres que crècen para alén do mundo...
Unha noite, maguada, veu afògar-se a lúa...

Coma unha pòmba mòrta, esmaída, fluctúa
nun remanso de sombras, entre nélumbos brancos...
...Unha inmènsa saudade, na barquiña dun verso,
vai boiando, mansiño, para alén do univèrso...

1931

Punto Rostra, Rostra,
por un río que desemboca
nunha mandala de sol.

Punto Rostra, Rostra,
por un río que desemboca
nunha mandala de sol.

Dos dous milius de ríos
abriráis, cuando probais,
e quedareis satisfeitos.

Viran-a goma de solas,
Viran-a os ermos espelhos
I-o solario prado.

Todos a viran-goma
Das Pustas, Iomata
—Dizque se alga en solas.

CRUCEIRO ALDEÁN

Na encrucillada oscura dos meus vêrsos de sombra
chantéi, piadosamente, unha cruciña tosca,
no xabre dos meus pòbres pensaméntos.

E fun vertendo o óleo perfumado da i-alma
na cunquiña de barro destas ermas palabras
para alumar, de noite, o seu silèncio...

A lua campesiña veu pousar onde a cruz
—cansado do camiño— o seu feixe de luz...
E reza mui baixiño, mui baixiño...

...Na encrucillada oscura dos meus vêrsos de sombra
abre Xesús os brazos, cheios de paz, na fonda
señardade calada dos camiños...

1930

Quellos, a nos, náde, más por tan dura;
ser problema ladrón, doce perdigue,
murió, temo, no fogar de tamura...

Un vixen ansela as costas penentas,
de resveras e mui que se procreara,
antes que despertara o novo dia.

De ser pequenezas, i-abremos,

ERA UN MENCER DE SAN XOAN...

Amorosa de cada leito da

Era un mencer de San Xoan.
Bañaba-se tras dos pinos,
coma unha ninfa, a mañán.

O sol —un sátiro louro—
desfolió nos salgueirás,
unha gargallada de ouro.

Ela, toda ruborosa,
fuxíu por entre os pomares
de Oural, vestida de rosa.

Mollada a sua cabeleira,
pasóu por entre os centeios,
—Iba lixeira, lixeira...

Branca e ròsa —linda fada—
pasóu polos prados verdes.
—Estaba a i-hèrba mollada...

Nos soutos de Valmiñor
deixóu, coa prèsa, enguetada
unha madeixa de sol.

Pasóu lixeira, lixeira,
por un cómaro florido,
acarón de unha silveira.

Dixo-lles adéus ás ròsas
nòviñas, cando pasóu,
e quedaron señardosas.

Viran-a pasar os vales.
Viran-a os ermos esquivos
i-os escuros piñeiraes...

Todos a viran pasar.
Iba lixeira, lixeira.
—Dis-que se afogóu no mar...

1931

... MAIS ERA O SOLPOR ...

De onde ven este perfume de flores,
embalsamando a noite purísima?

Uang-shau-jen

Era o solpôr coma un veludo ròsa
no que a carne de espírito do dia
se iba envolvendo, toda señardosa.

Cansa de tanto andar i-esmaecida,
adormecéu-se a tarde, entre os braciños
dunha canción sandosa e dolorida.

O seu soñar de alén, doce e profundo
iba abrandando o corazón dos montes
e florecia-os más alá do mundo.

No cunquiño das maus dunha meniña
crêra-se palpitar todo o universo
o céo inmenso e a terra pequeniña.

Unha apèrta de lua e de saudade
fundira o Azul, ¡tan alto!, dos espíritos
co mundo baixo e vil da realidade.

Era un salouco negro de amargura
o ermo penascal; e a i-alma miña,
unha róseira branca de ternura...

Mais eu non era i-eu: era a Saudade
que encarnara en meu corpo pòbresiño
i-andaba a pervagar na soledade.

Eu era só unha sombra dolorida,
rezando, de maus dreitas, ô luar,
cunha voz mui baixiña e consumida...

Meu corazón, inmènsamente triste,
estalou de ternura, transfundindo
seu profundo sentir a canto existe.

Quixèra a ròca, entón, non ser tan dura:
ser brétema livián, doce perfume,
sorrisa, beixo, ou báguia de ternura...

Un vago anseio as cousas consumía,
de retornar a mau que as procreara,
antes que despertase o nòvo dia.

De ser pequerrechiñas, i-abrazadas,
sumir-se nun salouco, coma a luz
que alumóu longas horas desveladas...

Misticismo da miña isólación.
—De onde virá esta canción de sombras
que me vai envolvendo o corazón?

1930

SILENCIO DA MEDIA NOITE

Silencio da media noite... —Ollos pasmados,
mirando para alén de canto existe...
Mau fantástica, erguida
pra bendecir o mundo
ou afogar a estrela máis nòviña...

Silèncio da media noite... Era un silèncio
de catedrales ermas, cheas de lua,
e altares derrubados, cheos de sombra,
e cirios mòrtos,
e fantasmas dòridos, meditando...

Era un silèncio en éxtasis, pasmado,
de montañas nevadas,
e cruceiros, sin brazos, nas montañas,
e paxaros ceguiños sobre a nève,
e lobos pervagando...

E de fontes de sombra...
E de ríos de sombra...
E de pázos de sombra, esborrallados...
E de congostras cheas de sombra...
E de cadavres de algén que nunca vimos,
na sombra asesinados
e caídos, nas gáveas, contra as sebes...

E de luces, perdidas polos montes,
que ninguén sabe
para onde van nin de onde vèñen...

Silèncio da media noite...

1931

Nas pradarias do Oeste das flores amarelas de magia.
Gurgulhão o silêncio por seu império apaz.
Ai, o sol polas velhas
com frutas amarelas!

Vim a recômada de magia nas pradarias do Oeste.
Com frutas amarelas que o sol ilumina.

AI, • De CÓMAROS VERDES nas flores amarelas

Gurgulhão o silêncio por seu império cracão.
A fôrça da novilha nas dunas da alborada.
Ai, o sol polas velhas
com frutas amarelas!

Ora tempestas abertas gurgulhão silêncio.
Um eco de peitor folha mortânia.
Ai, o sol polas velhas
com frutas amarelas!

A fôrça da novilha nas dunas da alborada.
Neia ao bagunçou o veludo rosa da fruta.
Ai, o sol polas velhas
com frutas amarelas!

Um eco de peitor folha mortânia
uma nuvem de cordeira verde com flores da sol nasc.
Ai, o sol polas velhas
com frutas amarelas!

ESTAMPA DA MÉDIA NOITE

Estremo da meia noite... — Olhos prazerosos,
varoncos para a noite da corte escura
Musa fumulante, espírito
prá bendesca o mundo
ou alogar a estrada mala novinha...

Estremo da meia noite... — Olhos prazerosos,
de cintilares amarelos,
e astares deslumbrantes, estrelas de sacerdos
e elos móbres,
e fantasmagóricos, meditantes...

Era um silêncio em baladas, pausado
de apimentadas zanzadas,
e croscânia, um bixero, um dromedário
é Pecuários cogulhos sobre a noite,
e águas perseguidas...

E de sombras de sombras...
E de zonas de sombras...
E de planos de sombras, desbotadinhos...
E de cintilâncias roubadas de sombras...
E de esfôrzes da noite que falam vózinha,
e caídas, mas gatas, cantam os zumbis...

E de lumes, pendentes pelas muralhas,
que nisquela zela
para endo van rão da noite velha...

Estremo da meia noite...

SOB AS AVELANEIRAS

Nas pradelas de Outeiro viras roseiras de auga.
Gurgullaba o silencio por cen toupeiras craras.
Ai, o sol pol-as veigas,
con froles amarelas!

Viras roseiras de auga nas pradelas de Outeiro.
Cen toupeiras abertas gurgullaban silencio.
Ai, o sol pol-as veigas
con froles amarelas!

Gurgullaba o silencio por cen toupeiras craras.
A i-auga era noviña nas cuncas da alborada.
Ai, o sol pol-as veigas
con froles amarelas!

Cen toupeiras abertas gurgullaban silencio.
Un cuco de pastor boiaba mariñeiro.
Ai, o sol pol-as veigas
con froles amarelas!

A i-auga era noviña nas cuncas da alborada.
Nela se bautizou o primeiro son de frauta.
Ai, o sol pol-as veigas
con froles amarelas!

Un cuco de pastor boiaba mariñeiro
nun mar de sombra verde con insuas de sol neno.
Ai, o sol pol-as veigas
con froles amarelas!

Ó LONGO DAS RIBEIRAS

O longo das ribeiras, arelante,
eu, meniña.

¿Ónde as barcas e as froles?

Os ríos xa non corren pra ningures.
Non esisten os lonxes nin a mar.
Todo está á beira e craro.

A hora, ancrada,
insua erma sin páxaros nin vento.

As fontelas do sono
están cheas de pô,
e os ollos están cansos e velliños.

Mais ha vir a noitiña,
que se perdéu nos montes de Urbazán,
coa alegría do seu ronsel de arelas.

I-entón eu ergueréi as velas todas
destas horas ancradas,
pobres, ermas, sin páxaros nin vento.

AI, A TÚA RISA NOVIÑA

Ai, a túa risa noviña
na frol inda aberta apenas
da verba recén nacida!

Morren arelas nos labios,
de sede todas sequiñas.
Hei tirar o corazón
ás fontiñas da tua risa.

Buscando pozos en sombra—
topéi o pô de mil sedes.
A túa risa, auga noviña,
orballo na folla verde.

Ai, a túa risa noviña
na esgarecida roseira
das miñas verbas sequiñas!

E no medio das flores
fan de nosas boasnas de caricias
para encharcar de alegria.

EU QUERO OIR O TEU SILENCIO

Coma na herba noviña ou na frol da i-auga
eu quero oir o teu silencio, nena.

Un silencio todo estrelado de surrisas,
no que os teus ollos señan dous barquiños ancrados.

Eu, solo, o mariñeiro.

Unha fonda alegria nas velas brancas, dondas,
—palabras que inda gardan o aquél da frol do liño—
agardando a mañá
en que deixe os meus portos e ceguiño me embarque
capitán dos teus ollos veleiros.

UN DÍA

Un día hamos ser neníños
nun país bárbaro de montes
e xesteiras inmensas, amarelas,
e prados sempre verdes, e bois pios,
e infinitos regatos, patuxando
pra os muiños da mao.

Os galos de cen aldeas
traiguerán do país dos mouros
carros de sol, que as loias, ô mencer,
irán esparexendo sobre os picos
e as rozas do centeo.

Nas veigas de Moimenta os poltros novos
correrán entre a i-erba e o restroballo
das froles, que lles chegan ô fuciño.

Por tódal-as veredas
haberá unha rolada de rapaces,
argallando nos cómaros, ô sol.

E no medio dos trigos
han de nacer brazados de cantares
para encher de alegria
as cambeleiras orfas desta hora.

O SOL ERGUEUSE MOI CEDO

O sol ergueuse moi cedo.
Na terra da noite mol
esfende un suco marelo.

Unha xugada bacenta
de nubes iba tripando
as estrelas derradeiras.

Mañá de Sábado Santo!
Nacían calandras novas
no bico dos campanarios.

Cómaros d'herba mollada.
Camiños de cabrinfollos
e silvas por entre as casas.

Van pra a misa as bidueiras
debulladiñas en bágoas,
todo ó longo das veredas.

Amigas tolas dos fondos
ríos de fieitos verdes
e dos ameneiros novos.

Van chorando, madanelas,
chuchas que deron ós ventos
raposeiros, inda nenas.

Outras quedan nas caivancas,
lúas de neve encoiriñas,
todas desmarafoulladas.

Páscoa de Resereución.
Medio día. O sol, xa canso,
sentouse na sua seara
sobre a rabela do arado.

ERA UN SOL PEQUENIÑO

Era un sol pequeniño
que se atopou nas veigas do mencer.
(Unha mañá delgada, delgadiña
levouno por camiños de nebra).

Era un sol pequeniño
que nacéu nunha soldaconsolda
i-embrullouno a rosada
na baeta marela dunha frol.

(As follas das margaridas
andaban a xogar con él à roda-roda).

Era un sol pequeniño
e levárono as loias nas alas.

Agora as loias
cantan, cantan, cantan.
Agora as loias
voan, voan, voan...
porque levan nas alas o sol.

Os pármores aguas:
—Tu el sol a favel
Na Montes Outeiros desgostadóns tens.

As pedras aguas:
—Na loitas nón, pedrillito da todo o mundo,
Cómprame un cíntio de manteigas
Des aguas. Sefior!

B R É T E M A

Brétema,
canción noviña,
auga de poema que mana e canta,
ven!

—Ven por carreiriños de vento,
neniña!
Farémosche zapatiños de rosas.

—Ven por veredas de menceres,
neniña!
Haberá froles de chuchamel.

—Ven pol-a banda dos pomares!
—Ven pol-o trigo das leiras,
neniña!

—Canción noviña!
—Auga de poema!
—Rosa de vento!
—Saudade do sol!

I-EU AGORA, SEÑOR...

Eu tiña aquí a tardíña.
Viñera, non sei cómo, ó longo de cen ríos.
Na ponte das oito e media,
xunta ós muiños da noite,
atopeina áinda viva.

Nas miñas maus trembaban os seus seos
húmedos i-estremecidos.
Louriña loura, a sua cabeleira
enguetábase en todal-as bufardas.

(Ai, vírades entón, vidreiras coma rosas!)

Debruzada en doce pontes
esperóu aquel intre todo o día.
E cando nos demos conta
o seu corpo desaparecéu do mundo.

As álbores agora:
—Era más doce, era, que o pumar de Pumariño,
cheo de repinaldos e de niños de rula.

Os cómaros agora:
—Foi él, foi o terral.
En Montes Outos desguedellóuna toda.

As pedras agora:
—En todas nós, pedriñas de todo o mundo,
deixóu un chuchío de saudade.
I-eu agora, Señor!

A. A. TIBULO

Ai, cómo dôn as rosas desa aurora
que alumán craras picas, altas lanzas!
Ai, cómo dôn xa fondas señardades,
silencio pecho, ermo e soedoso!

Partiron ledas naos, doces amigos.
Brila en sonos a mar dos argonautas.
Corcira é triste lonxe dos amados
lamagueiros e os bosques silenciosos.

Qué longa rúa, tan calada e fría,
chea de sombras nas encrucilladas!
Sonan moi docemente solermiñas
pisadas de ninguén, pasos valeiros.

É amargue o día. É ainda más amargue
a sombra de denoite, mar calada.
Vai, uva a uva, a i-alma depenando
acios de intres serodios, cheos de cinza.

Qué doce ser penedo sob a neve,
sob as olas abertas coma alas!
Qué doce ser un nome, un nome solo,
e unha saudade doux mil anos viva!

ROSALÍA CASTRO

—Ai, a chuva longa! Sobor das pontes, herba de sono.
—Penedos, penedos de noite e mouchos neniños.

—Roula, branco e ledo, muíño branco, leda caneta.
—A i-auga parada dos ollos, qué sonos moe?

Ónde está a rula ruliña?
Ai!, qué galliña de vento,
cerdeira de aire frolida?

—Daime un sol moi doce pra un vello olivo que hai en Adina.
—Xa cantan os galos nas airas. Érguete, nena!

—Airiños, airiños aires, de negras penas quitadoriños!
—E vacas marelás nos cómaros. Canta, neniña!

Ai, aquela voz quebrada!
En qué varanda de lúa,
ai!, en qué verde varanda?

—Ai, as barcas ledas, que leva o Ulla, teu forte río!
—Meniñas alegres de Tállara, cántigas orfas!

—Ai, as veigas verdes de milleirales e vento novo!
—Pombiñas, pombiñas pálidas, frías de noite.

Pombiña de vidro frío,
na sombra da noite longa,
sin galos de amor nin río.

Agora o cuco de abril,
en qué altos amieiros
cucará ábriles sin fin?

—E tronquean calachas sob a chuva
polas valigadas brumadas da estrela.

CURROS ENRÍQUEZ

Ai, o vello amigo! Ai, as cántigas dos engrovios!
Lémbraste, amada? Floríu a abrótiga entre os cádavos.
En Vilanova comían apóutegas nenos tristes.
Caramiñas verdes! O pelo louro ulía a néveda!

Ai, a noite leda! Ai, o alcázare da calandra!
Xílgaro, dime: Sonou o axóuxere na torre?
Na noite negra fungaba a cóbrega, degrumante?
Cabeleiras longas, Rosiña chora pol-os cómaros.

Ai, Martiño e Rosa! Roi o abábaro a frol do almendro.
Gábados roxos. Rilaba a píntega doces náparos.
Ai, noite negra! Bule o encáncele na carroucha.
O escoler ameiga: “ô abril-a noite canta a lódola”.

Neva maino e triste. Ladra a lumia no bravádego.
Lívida casida subiu à abóveda das bágoas.
Sob a alborada voou a anémona coma un bico.
Espadanas de ouro abalan tristes bercios de ánimas.

Ai, o moucho agoiro! Chora un nécoro pequeniño.
Vérragos gafos furano o vágado mol da sombra.
Na noite a fio destece a cóbrega anelos dondos.
Demachiños negros murchano a gracia da Percíngula.

Ai vello amigo! Zúan anátemas contra o hirexe.
Ánimas santas! A i-alma enrúgase i-escrequénase.
Mais toda a noite ardéu unha lámpara de saudades.
Vagalumes verdes alumán inda nos recóbados.

É certo que na gerra
que se fazia a orgulho nun mundo separado,
não se vêem perdas.
Mas que é de alor que se perdeu? Estas sempre eram lindas
mas que perdidas não são a olhar que nem quando abrindo os olhos
não se vêem. Das estranhas qualidades perdidas não é que abrindo os olhos
não se vêem. Ora que é de alor que se perdeu?

É o silêncio e a noite oposta ao dia ou aberto nem assim
é estranha. Segundo o que se vê, é que o dia é mais estranho
na sua luminosidade, mas que é estranho tam' assim
das qualidades das plantas.

DUARDO PONDAL

I

Moi docemente
coma fíos de auga negra arreitando ô ceio,
ou coma finas venas doendo no aire a pico,
coma fumes mainos e lonxanos,
un tras de outro,
van subindo pouquiño a pouco ás lombas
os pinares calados, das valgadas.

Mirái primeiro aquel silencio verde,
aquele pino do ermo,
espido,
no mencer aloucado de altas calandras,
entre as queirogas sobresaltadas
de áxiles lebres pardas e rás pequenas arquexando.

N'é outra cousa
que unha sombra calada e alongada,
piadosamente,
polos solpôres de ouro,
nos outeiros que agallopan os cabalos da grea.

A súa copa ainda sin niños,
que n'alcendéu de velas a quinta primaveira,
dobrégase trembando
sob as gadoupas duras de unha ave de rapiña
que esparexe un intre o seu silencio
e despóis faino máis fondo.

Aló á media noite
tremba toda a sua sombra xa perdida entre a nebra
e alóngase un son leve
polas valgadas húmedas de orballo.

E trembequean caladas sob a chuva
as campañas roxas das carpazas.

II

Mirái agora aquela nube bacenta e recendente,
aquei vagallón de chuva moi leve voando a ras da terra,
xa sin poltros da grea, sin boutres e sin vento.

Aquél e o pinar triste do mencer.
Unha mar parada no aire docemente.
Unha mar con milleiros de barcos afundidos
e arboladuras de silencio.
Unha mar docemente parada,
que se remansa e quebra
nos milleirás ardentes, verdelouros.

E' o pinar dos mencerés quebrados sobor finas agullas de vidro verde.
O pinar abandonado
con rosas de tea de araña,
relumbrantes de estrelas,
de estrelas brancas, verdes, roxas, côr de lume.

E' o pinar deshabitado e triste
que deixaron as choias en bandos degairados
de cara ás terras de labranza.

Mirade cómo se esmorea lentamente
en marraxós de luz e se esfarela.

III

Ora mirade o pinar dos lento solpôres de silenciosos páxaros.
Mirade cómo se agranda sobor milleiros de columnas roxas de ouro leve.

Cómo medran hasta as estrelas as suas copas cheas de lapas de ouro.
Cómo se vai enchendo dun silencio macizo e fondo coma un mar.
Sólo un perfume quente e silandeiro,
un silencio de angustia,
xogando á carriola,
na nave fonda e longa
que alongan que non sei
milleiros de columnas e longuísimas sombras.

O corazón daquela
ten un latir soturno e cóncavo.

E os nosos vellos pasos,
e as nosas vellas sombras,
medran coma xigantes
diante dos nosos ollos enormemente abertos.

E cando xa na gorxa
vai estalar a angustia nun berrido espantoso,
sob as olas paradas
daquel mar de silencio coma terra,
aló moi outo,
xa contra das estrelas e da lúa,
roula unha ola grave e fonda de lonxana música perdida.

E o silencio e a noite ondean brandamente.
E nosoutros vagueamos brandamente na noite,
na ola lonxana,
na mar ondeante
dos queixumes dos pinos.

El era un hermoso marinero nado nun río
con os seus amigueros nun o nivel
a mille metros - altura da montaña vencida.
A illar de tantas vidas de humildade
entre o mar e a tierra
Un dia — quando se levantou o sol
entregando-lhe um brillo
que se dilatou ao longo do horizonte.
Andava o marinero entre as ondas quebradas
e os rolos que se achavam em turbante sobre
foras. Recorria-o de novo o
sentimento sub lento de que
De todo entorno vinha a voz das galopeiras
mais que agudas ouvir-se pelas
mártires que se apoderava nova.
O sol nascia cada dia mais alto
Unta vila que nado milha longe da
Lobras, dominada por
principais bosques de eucaliptos
muito densos. A vila se alion abrigo
e no deserto que se estende a norte amigo

... nunha noite de verano
o vento lleuado polo mar abriuse a marxe

Maria agora seguiu nese espírito, o que dixeron os amigos
que aquela visión de augas mui lindas vendeu a voz da berenice que dia
en dia pellave os seus dous amores, os dous amigos, para que
algunha noite en que os dous amigos estivessem solos, nuns

lindos e agradables bosques de monte.

Deus, que podes tu agradar tanto a la señora o a dona?

MANUEL ANTONIO

Por un mar verde de oucas
levara o seu barco a toas.

Ai, noso amigo!

Nun mar de oucas verdugado
boiara a toas o barco.

Ai, noso amigo,
capitán de alto navío!

Crara estrela, a súa buxola,
noviña, abriuse na sombra.

Ai, noso amigo!

E aquela frol dos naufraxios
desfollouse sobre os mastros.

Ai, noso amigo,
capitán de alto navío!

Noviña abriuse nas sombras
sin vento, ronsel nin onda.

Ai, noso amigo!

Desfollouse sobre os mastros
de noite, DE CATRO A CATRO.

Ai, noso amigo,
capitán de alto navío!

Ora alíndose a la mar, a la mar, a la mar,

Alíndose a la mar, a la mar, a la mar,

Sólo un pernau que se estremecía,

un suspiro de angustia,

angusto à corrente,

na mar profunda e profunda,

que abriga que non se

abriga de mareas e tempestades.

O tempo despois
vai un lento solerio e silencio

Si de oucas velles galas,
e de rivas velhas soubreas,
mareas entre algueiras
dende das mareas das tempestades.

Qui branca non desvelada de polvos
xente os peñeiros chama de urxendo,
onde os lúxos brancais come o sollo,
belo das leiras que os labregos aran.
Ai que doce alento son a chante.

Logo, cantá, agudigar nos montes
contra a Mouriana en terras de Costela.
Cálidas francesas, cores coloradas.

LUIS AMADO CARBALLO

Él era un ledo namorado
con un nome de álbore
e unha voz verde aurora de mañá verdegada,
e altas froles finas cheas de orballo.

Un día —xa o sabedes— abríuselle no peito
unha rosa mourana.

Ancraron os seus ollos en anchos ríos quedos,
e as suas maus
foron herbiña fina ou algo así.

Desde entón xa non foi
máis que un ledo poeta da súa terra.

Unha voz de pradelas e auga nova.
Un carreirinho de ameneiros e cucos de abril.
Unha vidreira verde-rosa de mencerces...

Laberca de altas terras verdegadas,
primaveira de ríos,
mañanciña de fontes
e un doce aquél de frauta e souto amigo.

GRORIA DOS OLLOS QUE VIRAN AL SEÑOR

Groria dos ollos que a Jesús miraran,
inxel visión seus ollos estasía.
Visión tarrea de sinxelas cousas,
groria divina pra as neniñas cegas
que viran o Divino Nazareno.

Coma no Ulla craras augas soñan
bidos de aire e ceios tremelantes,
tremban nos ollos de Santiago, vivas,
divinas augas, celestiales luces
e un carreiriño nelas neboento.

Un carreiriño de uces con rosada,
galaxia ardente de pelerinaxes.
Anxos romeiros con cabazas de ouro
cantan envoltos en poeira de astros
un himno de rebrilos na noitiña.

Hai no remate do camiño un monte
que un mostro garda en nébra de meigallo.
E no bicaño, espesas carballeiras,
con raioliñas de luar nas polas
e bois píos deitados nas caivancas.

N'él labarea un astro ventureiro.
(Ai, qué silencio, crara estrela amante!)
O carro canta sob as carballeiras
nas corredoiras fondas da Mahía,
e remoen os bois herba de sono.

N'él labarea un astro ventureiro.
(Ai, qué silencio crara estrela amante!)
É brando o leito de homildosa terra,
leve a mortalla de barruzo leve
pra os seus osos ardidos nas calzadas.

Qué brando sono desvelado de astros
xunta os pasteiros cheos de armentío,
onde ós liñares brandos coma o sono,
beira das leiras que os labregos aran.
Ai, qué doce silencio sob a chuva!

Logo, canté!, agallopar nos montes
contra a Mourisma en terras de Castela.
Cabalos brancos, capas coloradas,
acesas lanzas sob o mediodía,
pol-o Cristo que viran os seus ollos.

Medran na noite sob a longa chuva
torres sonoras. (Lentas badaladas,
campás escuras, ecoar soturno).
Medran as torres. Moi lonxanas gaitas
onse entre a chuva. Escuro mel recende
e un zunir de divinas corticelas.

Enchense todas, tódal-as estradas
de pelengrinos —viño e pan moreno.—
Un revoar de enxámes ardorosos,
un garduar de cantos coma mares
devala lentamente na tardíña.

Inxel visión dos ollos que miraran
a sombra leve de Xesús nos Lagos.
Rumbo ó poente, envolto en longa nebra,
un barco ven. Arcanxos por remeiros.
Ai, qué doce silencio sob a chuva!

NOTICIA

Dos pinares verdes,
grandes olas paradas, doce son.
Das fontes, vellas ora,
que sentiron un día o milagroso
agurgullar das augas da primeira aurora.
E das beiras da mar que é case nebra
en penedos e escumas acurrada,
navegada de sonos sin sentido,
de sonos enleados
de oucas sonámbulas e cegas.

Dos vales enfoulados
de luar coma dia e de muiños.
(Ai, roulós de xaneiro à media noite!)

E da tea de seda das ramallas espidas,
tremelosas, daquela abedoeira
que se perdéu na neve.
Do silencio primeiro daquela corredoira
que gardan hoxe os buxos en medo antigo e sombra bronce.

Do calexón da media noite,
que escoita aterrecido
pasos ocos, lonxanos,
de alguém —Dios sabe!—
que busca e rebusca arreo, sin parada,
non sei qué que perdéu xa fai mil anos.

Dunha insua ô solpôr...

Aquí traigo a noticia, vella hestoria.
Torres de sombra medran na longa noite, escura chuva.
Serra adrento na dura, na fonda noite de pizarras,
gaitas, lonxanas gaitas,
—fios de luz descarriada e consumida
dunha estrela velliña que se finó antes do mundo—
vanse, vans'indo e vanse,
com'esta auga delgada,
que se sume i-ensume,
calada, para a mar.

Os ramos, os lóis do outono,
nón lle dan carreto.

Os ramos, chosa
a outo bisco, tortas à mortela.

Nas corredoiras fondoas, encruciladas,
balnear moles e moitas entre plantas,
depois se caeron cojo.

Ora o outono
chea os conchos de outono.

A M A Ñ A

Ledas formes, os lóis da maná,
sin derrame, en outono.
Mirade esta mañá, fría, de outono,
cos derradeiros peros no pereiro,
coas primeiras castañas regañadas.

Né o rechouchío tolo de San Joán.

Por entre as bagas roxas dos acibros,
en verde bronce frío, negros merlos,
limpos e petulantes de retóricas,
coma un fato de clérigos en sínodo.

A terra das aradas, tenra e doce,
respira, coma en sono, acubillada
na nebra da mañá. De suco en suco
hai resarios e teas rebrilantes
de arañas, coma vidros e solpôres.

O sol ven dobregado, e xa se escoa
polos craros do espeso medianil.

Polos bicos das álboreas, bandadas
de pegas carniceiras e de pombos,
todos en traxe novo e pruma limpa.

AS LEIRAS

Limpo da chuva nova, o verde leve
dos nabales, no negro das curtíñas.
Nas cales paralelas das sucadas,
o verde inda más leve do calexo,
coma un fío de seda, un regueiriño
de auga ou aire de sono.

Nos cadullos
párase o seu correr e un vento ledo
riza a i-auga soñada nos vilares.

Aquí e alí, rasiñas, entre os sucos,
un bando de perdices cacarexa.
Un norte lixeiriño leva o son
ledo dos cacarexos sobre as leiras.

Nas veigas van erguer ora as patacas.
Está murchada a rama, côr de terra,
que por Santiago foi sáboa de neve,
entre rosa e violeta, e deslumbraba
ás pintas velaíñas de anchas alas.

Ledas apañadoras cantarelás
cobren a veiga toda de boureo
e gallaroufa alegre.

Tras do arado
unha ledicia de milagre, un río
de patacas marelás, brancas, roxas,
longas, redondas, lisas, con cornechos.

Alabado sea Diós, cánta fartura!

É o regalo da terra, humilde e boa,
ás mozas cantarelás, que nas sachas
lle deron alegría de cantares,
ledo boureo e nenos garoufeiros.

Agora, de rodillas, van enchendo
goxo tras goxo.

Os mozos, un tras de outro,
non lles dan carrexado.

Os carros, cheos
a catro táboas, tornan à noitiña.

Nas corredoiras fondas, enzoufados,
brincam mozos e mozas entre risas.
Rousan os carros outo.

Dos carballos
cân as sombras espesas,inda mornas.

Ledas tamén, as leiras achaiadas,
sin derregos, abrázanse en silencio
entre as sombras da noite.

Virá logo
a duce dôr dos sucos e a ternura
da entraña aberta à nova sementeira.

OS PRADOS

Pol-a beira do Miño, ai, meu amor,
e aló pol-a Rigueira e Pastoriza,
qué grandes son os prados entre bidos
de cabeleiras de ouro tremelosas!

Qué ledo vai o río patuxando
e cómo se remansa e se demora
por entre os prados verdes silenciosos!

A i-auga é moura e case non se move
por entre as sombras de ouro da ribeira,
que estremelan moi finas raioliñas.

Leva pra o inverno —doce relembranza—
urizos regañados, peros doces,
e follas amarelas, e caneiras,
regalo da montaña, a mai boíña.

Os prados, coa outonía verdegados,
son ledos de armentío e de pastores.
A i-herba é mol e nova. O sol, morniño.
As álboreas, más outas e más craras,
coma raias de tinta en vidro limpo.

A xente anda nas rozas ô borrallo.

Dous picariños ledos á raxeira
bebén viño de amoras na currucha
dun bolo de centeo.

As maus pintadas
e os bicos bigoteiros e bermellos,
rínse larafouzados na tardiña.

As aves descoloradas que lles andan
de coros singulos de canticos,
tido bozal e dousas garras.

Agura, de nadie, un cantando
que traç gato.

AS CARBALLEIRAS

Ai, neniña, qué escuro aquel runxir
dos nosos pasos pol-o carballido!

Vanse enterrando ledas as pisadas
na brandura da folla, entre os fieitos.
E o souto éñchese todo de ledicia,
vello amigo dos mozos señardosos.

Ora veñen co engazo e cos carrascos
para apañar a folla. A dos castiros
xa está case curtida e apodrenta
a i-herba dos pasteiros miudiña.

Qué tenro e fino ven o musgo novo
coa i-auga de setembre verdecido!

No medio dos carballos, nun relanzo,
as pilas de follasca, qué ledicia
para xogar os nenos ás rouladas!

Levarán-a nos carros á tardiña,
e afondaráse logo a carballeira
nun silencio de sol e auga parada.

As álbores velliñas, xa despidas,
encheránse de sol por entre as gallas,
prateadas de musgo e ourilocentes
coas raiolas da tarde, contra o ceio.

Orfos e frios, inda sobre as polas,
abaneáranse os niños de buxato.

Os nosos pasos xa non terán voz.
E á noite virá o medo demansiño.

A AIRA

Vel-aquí tel-a aira, miña amiga,
para lér os meus versos, de vagar,
sentada nun cachopo de cerdeira.

Os palleiros, cubertos e enveados,
aliñanse panzudos contra as hortas,
coma cúpolas de ouro ô sol da tarde.

Éstes son os da herba, que recenden
a madureiro. E aquéles, os da palla,
co trigo xa nacido no curuto
coma pra un nacemento.

Pol-o chau
apodrecen os peros derradeiros.
E no bico das polas, xa sin follas,
vese inda unha que outra temporá,
relucindo senlleira e tentadora.

Aquí teño un rebolo. Se ti a queres,
—ai, qué alegria, amor, meu doce amor!—
vel-a choutar no aire e vir ô chau.

E mirar como runxe entre os teus dentes
—ai, qué alegria, amor, meu doce amor!—
a súa carne branquiña chea de zume.

Vel-aquí tel-a aira, miña amiga,
pra andarmos ô solpôr os doux xuntiños
de parrafeio ô longo dos loureiros.

Fazte na celva, de penas enredado,
con capellos de vido pálidos,
solla un regato novo. O dia era sol
que bendou a i-auga e inclinou as flores
da primavera no fondo seco,
corno de estornos en marxes refreñadas.

Atrinxirao a aguillada e ô caron,
con non sei que no fondo derruido
ollos ociosos. **A B E D O E I R A S**
triste brando
delle ir a canteira da mola.

Pastoriñas dos montes, nas caivancas,
ô longo dos regatos e nas veigas.

Nelas se esperta o vento do mencer
e espéllase o ouro nelas de solpór.

En nebra enmaruxadas, â mañá
choran bágoas sin ollos, case estrelas,
sobre a i-auga do río inda dormido.
E estremélase toda na ribeira
a súa carne de neve verdegada.

O verde das súas follas, ouro agora,
vaise despindo ô vento dos mencerces.
Encoiriñas na noite, tremelantes,
son coma lúas vivas xunta ás fontes
e ô longo dos regatos de auga nova.

A súa carniña é lisa coma a seda
ou neve nova en álbore callada.

Entre elas, non amantes, irmáus foscos,
negros, barudos, laidos ameneiros,
empáranas â tarde na súa sombra.

Elas todas de luz e aire apenas,
orfiñas, nas caivancas, polos montes,
soñan con noites brancas de nevada
e coas lúas amigas de xaneiro.

ALÓ EN LAMANIDE

Aló en Lamanide, ô pe do río,
nunha leira de cómaros en sombra,
araba unha xugada de bois novos,
os cornos pequeninos, estrelados.

Ó facer un cadullo, de repente,
a xugada paróu.

 Qué paz inmensa
nas maus daquela hora chea de sol,
leda coma un Mercurio!

 No aire as loias
nin siquera o souperon. Un dos bois,
coas faces escumosas cheas de sangre,
caéu entre as sucadas.

 Caéu morto!

—Ai, meus labregos do vilar de Albán!—

Sobre os longos vilares, o azul calmo
do bafexar calado das aradas.
Fontes de auga soñada, quedas, longas,
sombras de álamos regan a ribeira.

Coma nun liso mármore impasible,
a señardá resalta en dôr calada
a un brutamontes, triste coma a noite,
o xato sin parexa dexunguindo.

Na paz das veigas —sô— quedóu o arado
enrellado na cal.

 Ó lado, inmenso,
sacrificado a un fado escuro e triste
un boi, inda xuvenco, doce morto.

Pol-os bosques abaixo, pol-os cómaros
de verdes prados moles, gurgullantes
por cen toupeiras vivas de auga nova,
co seu boi sin parexa dexunguido,
triste, calado e sô vai o labrego.

Entre us seixos, de prados arelante,
con zoquiñas de vidro patuxando,
salta un regueiro novo. O boi sin sede
mal bafexóu a i-auga e inchóu as faces
de ávidas ventás en fondo ardor,
coma de auroras ou mazás reinetas.

Arrimado a aguillada e ô caron,
cun non sei qué no peito derretido,
ollos estarulados e pasmados,
triste brañego, amigo de Virxilio,
deixa ir a cabeza do seu peso.

A i-auga tira d'ela contra a terra,
xogando coa sua sombra engueimadiña
leda e cruel, aló en Lamanide.

OS CAMIÑOS DO OUTONO

Os camiños do outono! Qué ledicia!
Beireados de outos castiñeiros
e de carballos vellos, son mais fondos
e soedosos ora.

Laváronse en setembre,
canda os cómaros secos, canda as veigas
ledas de poltros novos e armentío,
e de tollemerendas côr de rosa.

Entre o fume de escuma da alborada,
fartura de dous ledos bacoriños,
cómo relucen as castañas novas
e as landras côr de palla nas rodeiras!

Cabrinfollos e silvas deporondan
con recimíños roxos orballados
e con negras amoras rebinchando.

As gavias, inda secas, vanse enchendo
de follas amarelas e de bichos
fríos e silenciosos.

Qué lonxanos
os rousares dos carros de herba seca,
que mal cabían sob as gallas verdes
na fresca da tardiña ou da rosada!

Ora van madrugueiros de eixe novo
e ladrairois do trinque pra as patacas
con ledo estarabouzo e a gallaroufa
de sete picariños gariteiros.

Volverán, xa estrelado, recendendo
a terra labradía e herbas murchas.
E en leve troupeleo volverán
entre as apañadoras cantarelás,
detrás do carro forte, os cativeiros.

A noite, silenciosa e soedosa,
virá dormir despóis contra as silveiras,
verde de vagalumes, nas caivancas.

CAEU NA SOMBRA UNHA ESTRELA

Caéu na sombra unha estrela.
—Ai, miña irmá, miña irmá!—
Fixéronlle unha coviña
no mármore do luar.

Miña irmá, estreliña morta!
—Ai, miña irmá, miña irmá!—
Tiña frío, tiña medo
alí soliña, ô luar.

Tiña medo, tiña frío.
—Ai, miña irmá, miña irmá!—
Veu a neve darralle un bico
na súa cova de luar.

Para quentar as súas cinzas
—Ai, miña irmá, miña irmá!—
Desfollara un caravel
sobre a neve do luar.

I-estes versos aquelados
—Ai, miña irmá, miña irmá!—
son bicos en lapa viva
no mármore do luar.

OLAS SALGADAS

Na mar, olas salgadas, cabeleiras
verdenevadas, ledas coma vídro
liso, suave e frío, ou vento duro.

Cobras de lentos lombos, olas, ondas
cara a tódal-as praias. Escaleiras
de lúa en carriola, rebrilando.
Lirios sin sangre xa nin doce aquél.

Lúas novas en bercios, lavas de ouro
dun sol inda doncel, garrido e forte
coma o dos vellos poemas do Helesponto.

Velahí tedes a mar, a mar primeira,
navegada de noites e de ventos,
sin naufraxios nin ledos argonautas,
terrible de inocencia, forte e bela.

En doces brazos de auga adormecida,
a terra, sin ninguén, leda e vizosa,
nun silencio de espacios infinitos
e un revóo sotil de abelaíñas.

Maria en seus reos momentos
despidian as com frases encantadas,
e lúngas enciendo de lumes fríos e bellazas
se louras cubren sobre o vento.

Dáho queas aquel sono
é o arrepiar dos dous pulos da ferro bem batido
entre os brancos poderosos
do mar, enlado sombra en rolo.

NUNHA GAMELA NOVA

Un dia, 1852.
as pescas crecen
alzandose encantadas por todo alio da costa
Vilagarcía, leda de navíos,
dorme na miña i-alma, sono leve.

A i-auga é donda e fina coma a seda.
A mar é terciopelo e frol de vento.

Solpôres de ouro, e rosa, e brasa viva,
e de froles marelas de anchas follas,
xirasones de vento e luz apenas,
anáinanse na mar en carriolas.

Nunha gamela nova, toda verde,
co teu nome tan guapo no costado,
—ondas caramiñás da miña vida!

Ti sola, miña brava mariñeira,
namorada, remabas cara o sol.

Qué blancos os teus dentes e qué alegre
a risa da túa boca!

Era moi loura
a túa cabeleira despeinada.

E o teu pescozo liso e os teus brazos
eran de ouro moreno, miña amiga.

ESTA É A MAR DOS SOLPÓRES

Esta é a mar dos solpôres recendentes a mazás coloradas.
Debaixo, asolagados, fondos vales
e alboradas con páxaros de rabos longos de silencio.

Esta é a mar, triste sombra desgazada
de altísmos montes cheos de neve,
que pelengrinaron soles inmensos e senlleiros.

Xa nin montes de neve nin soles recén nados.
Mais a súa sombra, sí, mar sin consolo.
A súa sombra de auga, amargues bágoas.
A súa sombra leal, triste lamento e longa noite.

Ónde aqueles montes altísmos
que aconchegaban contra o teu seo
o rebrilo das súas craras cabeleiras?

E o alento, e o peito poderoso
que inda arquexa profundo, quente e vivo
entre as olas, aló pol-a alta noite?

A mar non sabe nada.
A mar é sólo unha
sombra amargue de cinzas sin memoria,
un desolado peito, todo oco,
que zoupan as súas maus poderosas e encranchadas.

Eu quixerá contarvos a angustia xebre desta mar,
desta mar do solpôr
sin belas deusas brancas e sin chuchas.

Sombra feliz,
nun comenzao,
abría os seus brazos quentes e poderosos,
deitada nunha inmensa pradería de fieitos altísmos,
contra o peito escuro e arquexante
de cen xigantes feros de osos firmes
e anchos hombros de ouro.

Entre os seus seos mornos
degolaban as cen frentes mouranas,
e íbanse enchendo de lumes frios e brilantes
as louras cabezas sobre o vento.

Daba gozo aquel sono
e o arquexar dos seus pulmós de ferro ben batido
entre os brazos poderosos
da mar, calada sombra en vela.

Un día
as pesadas cabezas
afundíronse pra sempre pra más aló do sono.

E daquela a súa sombra
foi xa amarguexo e cinza,
e oco sin consolo, e triste esquenzo.

Daquela foi a mar
as outas olas sin acougo.

No seu colo de tola sin memoria
anaina os soles do solpôr
e as lúas novas coma nécoras pequerrechas
ô son do eco cóncavo e lonxano
daqueles altos montes tan velliños
que foron unha vez.

CANSACIO

"De natura figura spha arca,"

Petrar. Tristia

Sabor grande fui beber este cansaco
que levo en misas coches nubes en telas
de campanillas?

(Qué son) **De DÍA A DÍA**
que alcance e cetero e sara sara espiga?

(Cómo erguer una voz de silencio
neste pilar de verdes
que vai recorriendo pa de cada latente,
na suenda que entiende un canto dia?)

(Cómo encuetra estas ovas qui han no celo
e te lleva la vuela hasta limpia
de tono esta follata de horro morias?)

(Onde irá polo stre novaledo,
e a sombra redoncada,
e a suya alumbriando,
e o silencio que fai nacerlo cinquedo,
pa integrar esta terra de durezas abusadas
na que o meu sentimento se valde sentira se pedrelo?)

(1920)

De DIVA & DIV

CANSACIO

"Se correra siquera unha araxe..."

PIERRE REVERDI

Señor, ¿ónde hei botar este cansacio
que levo ás miñas costas coma un feixe
de carabullos?

¿Qué sementar na area do serán
que abroche e esfarne e seña loura espiga?

¿Cómo erguer unha rosa de silencio
neste rilar de vermes
que vai raendo o pe de cada istante,
na sucada que esfende un cada día?

¿Cómo encher estes ocos que hai no peito
e calexala-la y-arca hasta limpála
de todo este follato de horas mortas?

¿Onde iréi polo aire noveledo,
e a sombra recénnacida,
e a estreliña alumbrigando,
e o silencio que fai nace-lo musgo,
pra alegrar esta hora de derrubos escuros
na que o meu corazón se volve contra as pedras?

(1933)

Toda esa era de lume,
esta cuba amarela longa ou come un piqueo
dunha fonte remota da deserta aldea.

QUE DESESPERACION

"Ela canta. Nós calamos."

PERVIGILIUM VENERIS

¡Qué desesperación, miña ruliña,
esa cabeza baixa contra o muro
frío do teu silencio sin estrelas!

¡E o engarabitamento dessa hedra
que se vai alastrando sobre a torre
onde mirra-nas alas as calandras!

¡Canté, canté o sol entre as herbiñas
e a y-auga dos illós de Lamanide!

(1935)

(1901)

E UNHA ELEXIA ENXEL

"Pasóu, neniña nova...

Adiós, doce rayola, adiós que se me foi!"

GERARDO DE NERVAL

No é unha historia tan triste coma a outra da estrela
que se caéu na mar do pau mayor
do veleiro da noite.

Nin coma a daquel día que morréu avrayado
nas rúas de cemento contra os escaparates.

E unha elexía enxel
por unha lúa leda que nos nacéu no espello
do roupeiro dos sonos
e fuxíu ó mencer coma os encantos.

Por un cómaro de aires ela veu
dunha insua de orballo ou lago verde.

Era de onde nos chegan as palabras baixiñas.
De onde a neve dos cádavos
se atopóu toda branca a vez primeira
con un trembar de sol entre-las maus.
E os ríos, inda nenos, sobre as oucas
comenzaron a andar arrimados ós bidos
por caivancas caladas de fieitos,
e camposas de flores docilíñas.

Toda ela era de lonxe,
coma unha ameixa longa ou coma un páxaro
dunha insua remota sin descobrir áinda.

(1935)

NESTA HORA

"¡Se eu puidera chegar a esol!"

RILKE

Nesta hora das once dunha noite de vrao,
aganchado á unha galla dun ábore de aire,
nas fragas do serán... Cereixas, coma labios,
lisas, aconchegadas na frescura das follas.

¡Ai, a parra que sube a un istante doado!

Se non fora por ese roxo anuncio de tellas
borrariámos todo-los rueiros da vila
e sería-nas prazas coma veigas vizosas
con altos amieiros e comareiros verdes.

¡Ai, quén puidera encher este istante tan calmo
de palabras baixiñas coma recimos mouros,
esgazados da viña velliña que no acorda!

¡Quén puidera arrincare a mazá desta noite
e i-la moulando coma un agre repinaldo,
e sentir logo as maus e os recantos da boca
recendentes e húmedos dun zume de silencio!

(1936)

(1936)

EU VOU NO TREN

"Ve-la ahí ven, ve-la ahí ven alancando."

CURROS ENRÍQUEZ

Eu vou no tren, que é alegre e namorado
deses ríos que se ón ruxir de noite
e adeprenderon tolas muiñeiras
nos muiños que bailan entre foulas.

¡Qué ben! ¡No tren! ¡Galán afortunado!

Amano sin falar as grandas tristes,
as rozas de centeo e as xesteiras.
O sul ondea nelas pra que o esquenzan
cando pasa de noite, todo aceso.

Eu vou no tren. Soño que vou no tren.
Que sempre vou no tren, río algareiro,
abalado nun són de ermos e noites,
nun són de adormecer que velan altos
lamagueiros bailando á roda-roda.

¡Qué regalía, Dios, este arrandeo
dun tren que nunca para! ¡Tira, vira!

¡E non saber por qué canella e bule!
¡E non saber por qué vai, tira, vira,
corre que corre, alanca, alanca, alanca!

¡Qué ben, no tren! ¡Qué leda muiñeira!

(1949)

COMA UN RÍO

*...O marteleo xordo dun apuro calquera
requireche co pago dos trabucos do tempo."*

R. M. RILKE, FÜR EINE FREUNDIN 30-31

Quero decirvos,
nun verso longo e vaguieiro coma un río,
como estou solo
no colo dondo, xa degraído, desta hora,
como unha ola
de musgo, verde, pouquiño á pouco, me solaga;
como os meus ollos,
de oucas vacentas xa verdegados, se estarulan,
soñando brandos
fieitos novos que se enrodelan doceliños.
¡Rodelas louras,
restas de nenas que inda non foron deste mundo!

Quero decirvos
como entre as venas vai, tece, tece, un cabrinfollo,
ulidos ocos do meu silencio embriortado.
Como xa as falas
se fan soaxes, herbiñas tristes das paredes;
como xa zugan
os pes na terra zume de vida verdadeiro,
soñando longas
oucas das mares e estrelas vivas coma flores
na carriola verde das ondas que namoran!
¡Oucas das mares!

(1951)

ALO NO FONDO

El aire se serena.

FRAY LUIS

Aló no fondo, ¡ai, Dios!,
na vaganta que cerca, contra o río,
unha parede vella de couselos,
cunha capa de neve aduviada
coma unha reina morta de outro tempo...

un sol descolorido
enmaruxa unha roda de castaños
rapelos, sin emparo, todos ocos,
vellos amigos tristes das coruxas.

Abrense as gallas orfas coma maus
cotomeludas, vellas e sin arrio,
cos seus mitós de neve e musgo frío.

De non sei ónde, á tarde,
vai medrando un silencio de aire morto,
así como de néboa entre pinares
ou de carazo derretido.

Moi á modo,
apóusase nos gallas.

E oise entón unha música ó arredore,
coma de frauta leve.

Dunha frauta moi leve sobre a neve.
Lixeira, limpa e leve sobre a neve.

Debaixo dos castaños, ó serán,
unha roda de sombra e frautas caladas;
unha roda de ollos pequeniños sobre a neve
unha airada de són que estenden na neve
e peteiran os páxaros ceguiños.

¡Señor!

(1952)

TODO FOI POR AQUELO

*Ela quixo falar.
Era xa tarde.*
ENRIQUE MICHAUX

Todo foi por aquela cousa que lle faltaba
e lle doía coma un ventano aberto,
valeiro e sempre orfo.

Quedóu en terra á cachear na noite
polas rúas longas de vento e chuva.

¡Por qué no haberá, decía, unha rosa
¡grande!, ben grande e aberta,
pra o vento mouro da noite,
pra os seus labios de carambelo frío,
pra o seu pelo longo, enguerellado
nas chamineas e nas agullas das torres?

¡Como se endurecera o ceo de pedra moura,
tras dun cembo tremendo,
contra o que batían tristemente
engolemias ouveando coma vagas da mare!

Rendidos argonautas da noite,
tornan, un tras doutro, no sarillo do trasno,
polas rúas estreitas,
apertados contra as paredes
dos mencerex sin amor.

Do outro lado,
el ben sabía
dunha pradela de roseiras e buxos,
cunha gracia á tocare
na vella frauta dos pastores.

Torcéralla o demo.
O barco derradeiro
¡onde iba xa que partira!
Todos se foran tras da derradeira taza.

Todos, satisfeitos.

(1952)

¿COMO DETER ESTA DELICIA?

Coma unha roseira pendendo de rosas.

J. SUPERVIELLE

¿Cómo deter, decide, esta delicia
do serán sobre a terra? ¿E este vento
que refolea os salgueiros, contra o río,
no lusco e fusco, cando se desfollan
entre os acibros as roseiras bravas?

¡E sentir o dulzor da dórr tan leve
do corazón de cada rosa, cando
se enche a roseira dun silencio vivo,
ó esbarrulixirse as follas, unha á unha,
caladamente, ás beiras da noitiña!

¿E aquel sono de són aqueloutrado,
de música tan lonxe que no oímos
e sabemos que enchéo de estrelas vivas
corazós que non son xa deste mundo?

¡E o trasacordo aquél e aquel abalo
tan util que sentira o noso peito!

¡E aquel verso senlleiro que non puido
entrar nunca no gozo do poema!

(1955)

NO ME ESQUENZO DE VOS

Ou miña parra de albariñas uvas.

ROSALÍA

Debaixo das parreiras de setembre,
todas calladas de acios, entre o verde
refoleo das vidras e o zuído
que ó lonxe fan colmeas e pinares,
no me esquenzo de vos, longas ermanzas
da miña terra de uces e queirogas.

Terra pobriña, leda de muiños,
e de ríos calados, cheos de sombra,
e pontellos de laxes sobre os ríos,
onde os nenos se miran debruzados.

¡Ai, quén me dera agora, meu amore,
nesta tarde de vento e sol quebrado,
polas grandas de Silva e do Mosteiro,
aló contra San Cosme de Gondel!

¡Quén me dera en Fonfría, Ermunde e Lúa,
terrás bravas que un día agallopéi
nun cabalo roán de quinas brancas!
(¡Ai, cómo ó lonxe se iban alongando
as fragas de Ribón e de Milleiros
en fondas sombras longas tras das costas!)

¡E camiño de Aday, por entre os montes
e as grandas de Piñeiro, cheas de gado?
¡E subir polo Miño á Lousadela,
entre castaños vellos, que xa amosan
as primeiras castañas nos urizos?

¡Quén me vería entrare entre o boureo
da xente de Gandoy e Bertamil,
Vilamerelle a Mota e Longolái,
no meu cabalo, limpo coma un ouro,
e tí, diante de min, sobor do arzón!

Terras velliñas de camiños vellos.
Terras solas e frías de Friol.
Veiga das Lamas, chea de armentío
e cabaliños novos. ¡Qué ben cantan
nas airas, á tardiña, cacarelas,
as mozas de Ramelle e Rocamonde!

¡Qué ben cantan, de volta da esfollada
os mozos de Duarria e de Ausemare,
na Terra Chá, lanzaí de abedoeiras,
leda de ríos calmos coma sono!

No me esquenzo de vós longas ermanzas
noivas do mar, tan lonxes e souriles.
E cando chegue o inverno e veña a neve
e, velliñas e todo, vos poñades
os ledos aduvíos do noivado,
á esperar longas noites estreladas,
vivas de corzos tolos de luare,
hei de levarvos un colar de conchas
e a caramuxa do tritón de Sálvora,
e un resoar de ondas e de noites
na ría mol e calma dos meus versos.

(1950)

...melloz entumido ab pedilux surto?

Jorn ab axent e salos arreñ
olivaceos ab escoz garras ab agres
mascas med aqü; novas mordeduras e
garras ab garras e arrancadas e
abducidas ab silvaz e arrancadas

abollidos ab silvaz ab pulgas med aqü;
garras ab silvaz ab axent e salos arreñ

NOITE DE ROMERIA

*¡Qué alegre romaría!
¡Qué risas e contentos!*

ROSAÍA

¿De onde ven esta noite que nos enche
o corazón de estrelas? Altas torres
medran caladamente, estremecidas,
no ir e vir do sangre, sobre as ondas
da mar inmensa e viva, e dos pinares,
e dos montes acesos de chorimas
e un leve són de uces e calandras.

Aló moi lonxe as chairas, cos seus trigos
louros e o verde novo das llineras,
quebradiñas de cór polo menguante
xunta as silveiras vellas de avelaos
e acibros, cheos de niños.

Grandas ermas
e carballeiras orfas, estendidas
ó longo dos camiños, quedas, fondas,
cun non sei qué de forte gracia antiga
no bronce das súas landras renovada.

Rosas, lilas e brancas, nos vilares
rechaman entre as leiras de centeo,
tristes pallares ora, as pataqueiras
mais lonxe ainda — ¡ai Dios qué regalía! —
os vales que un amara, todos cheos
de pumares e guindas moi velliños.
De pumares e guindas e ameixeiras,
e ríos preguizosos de oucas verdes,
e de silencios vivos que estremelan
as troitas nos remansos cos seus brincos.

Da outra banda, as serras coma nubes,
coa sua mantela verde de castaños
e unha suidade na calada ermanza
das neves de xaneiro e as noites longas.

E inda as terras de brizos milleirales,
sedas rexas de músicas ardentes,
recendentes á péxegos e cóxegas,
ledas de reiseñores, onde as viñas
mal aconchegan xa por entre as follas
unha alegría azul de acios noviños.

E sempre a mar, a nosa mar amiga,
que enche o serán dun degarar sin cabo,
navegada de brétemas escuras
e milagrosas naus, ó lonxe sempre.

Na encrucillada dos camiños vellos
desta terra velliña, sono apenas,
¡qué boumeo perdido de romaxe,
decideme, qué ledo troupeleo
ó lonxe, inda na sombra da alborada,
de xentes de ún e falas conocidas!

(1950)

EPISTOLA A D. RAMON OTERO PEDRAYO

*Baixo a prácida sombra dos castaños
do noso bon país.*

Rosalía

Querido don Ramón: ¡Qué forte aperta
lle daría neste intre, ó pe da Corda,
diante das terras chás do vello Miño,
tremelantes co vento da costeira!
¡Pobres terras, rendida servidume
do gran señor da serra que agallopá
polos prados, e as veigas, e entre os trigos
e arremuíná as bravas cabeleiras
dos carballos mouraos e as floreadas
de recandeas acesas dos castaños!

Ora que a tarde chega, ¡quén me dera
ir con vostede o longo destes regos
de Seivane e da Graña, xa sin auga,
de espadanas e oucas verdegados!

Bidueiras xentiles e doncelas,
en renque a un lado e outro,
como escravas louriñas de Eslavonia,
van tirando dun barco de silencio,
rio arriba, hastra os montes de Toscoso.

Horacio, non; pero no Ponto escuro
houbo de ver Ovidio polas chairas
engueimadas de neve, contra os ríos
trabados de carazo, estas almiñas,
caladas, á soñar nos Hiperbóreos.

Levo xa mes e pico nestas terras.
Cando cheguéi estaban no seu trunfo,
entre moreas de ouro, as xestas pudias
de Labrada, soñando nos valados
co vento apenas, sin soñar en nada,
rendidas de pracer, de amor rendidas.

As mañas inda estaban cheas de frautas
de cucos folgazás, e nos liñares
facían pola vida, co coidado
do niño novo, as rulas por parexas.

Ora xa vai á meno-la alegria
dos cómaros e os prados. Os centeos,

axonllados no suco e demudada
a súa leda color, rinden a ofrenda
pesada da sua frente ás segadoras.

Os mencerés despértanse coa xorda
canción dos gadañeiros. Atrás deles
queda a herba en maraños ben medidos,
de braza en braza, coma os versos dondos
e redondos dos "Erga kai jemerai".

Us días máis, e xa toda a fartura
da montaña rirá cabo das airas.

Queimarán o seu manto, rosa e branco,
gala da súa humildade, as pataqueiras,
pra que resalte a seda dos maínzos
entre os pallares pardos, quente e brava.

Virá-nas mañas limpas que dibuxan
dun lado á outro, ó lonxe, os fumes calmos
das cavadas do tarde.

Nos pomares

amósanse as mazás. E nos castaños,
os ourizos, medrando cara ó inverno.

E o intre en que se afondan e se esfondan
todas cheas de amoras nas silveiras,
e de lorbagas mouras nos loureiros,
e de bagas de grana nos acibros,
e de merlos nas bagas e lorbagas
as fondas corredoiras que amo tanto.

Eu no as veréi este ano. A malla feita,
cun recendo nas maus de herba curada,
teño de irme, coas bravas carpazonas
que cantara Noriega, ás prayas brancas.

ESTABA ASOLAGADO

*¡Estaba tan soya!
Nin bote nin lancha
nin velas nin remos.*

ROSALÍA

Estaba asolagado coma un limo.

Estaba asolagado aló no fondo
dunha poza de noite.
Asolagado coma un limo.

Estaba asolagado nunha lagoa grande
de auga parada e morna,
coma un limo
que abanearan amodo
ondas dondas de sono, moi grandes e vacentas.

Nunha lagoa de sono,
nunha lagoa de noite desorada,
coma un limo,
asolagado.

E sabía que fora,
e casemente á mao,
había unha mañá noviña.
Unha mañá sin ninguén,
grande e goapa.

E no aire,
unha ponla de pessegueiro chea de flores,
unha ponla ben leda
e un páxaro.

(1948)

¡QUE DOCE A NERVIA!

Díxenlle á y-alma, acouga, e agarda sin
esperanza, que esperar pode ser esperar
polo vento.

Espera sin amor, que amar pode ser amar
cousas do vento.

Queda ainda o crer, pero o crer, mai-lo
amor, mai-la esperanza, todo é do que
agarda.

T. S. ELIOT (EAST COKER, III)

Xa deu a volta a roda e nada abala as álboreas,
coma en vidro calladas, sin flores e sin vento.
Mais algo remanece. E unha moxena leda
aluma aló no fondo do cinceiro dos días.

Amargue é comer baguas. A soedade é triste.
¡E no canto das tobas que derruban as torres,
este nevarear caladiño de inverno!
¡Pero qué doce a nervia que retén cada instante!

¡Qué engolemias de sol! (E no pano do espello
embazado, en que tremban orfiñas claridades,
¡nun un páxaro triste pousa a gracia das alas!
¡Qué engolemia, Señor! (E á toas pola noite
van esbarando os pes de cara á terra amiga
en que nos deitaremos ese día ou estoutro.)

(1957)

DEBRUZADO

Todo pasa na terra. ¡Esperemos!

ROSALÍA

Debruzado nun pozo de silencio,
espera que te espera o borboño
da palabra pechada e a súa chave
de ouro.

O vento pasa e brúa nos carballos,
pasa e brúa.

¡Ai, miña amiga dos labios ermos!
(Toda a vida rondando unha palabra pechada.
Toda a vida abrazado ó teu vao de pedra dura.
Toda a vida coa cabeza no teu seo de pedra fría,
apaxando o teu pelo de vento e chuva).

Toda a vida rondándote.
E tu calada coma unha morta.
Tu calada coma unha pedra.

¡Toda a vida! Pero
non volveréi a cara cos vencidos.
Mal será que non suba á tona
a onda de sal do deus.
¡Aterva! ¡Aterva
ó leve gurgullar que avisa
do paso do anxo!
¡Espera! ¡Aterva!

(1957)

SONA IN ANGORE GAUDIUM

Cuán bella y caprichosa es la alegría!
ROSALÍA

¡Ai, o arrandeo
e o mol bambeo
dunha pavea
de avea
no suco da restreva!

¡Ai, o sol que ven
cun manto que ten
todo azul pra a festa
da ventana aberta!

¡Ai, a carricanta
que reza e que canta
e abre as alas de seda
á beira da vereda!

¡Ai, a roza loira
que un gozo deloira
co bico do serán
que lle dí hasta mañán!

¿E a flor que tremela
—¿é flor ou estrela?—
da banda do sul
nun pano azul?

¡Ai, tola alegría,
voa, cotovía,
pola fendiña aberta
de dor ben certa!

Non, non corazón,
que quieras ou non,
¡has de cantar!
¡Has de cantar!

(1958)

CANDO TEÑA TRESCENTOS ANOS

Porque nas negras olas da morte se solaga.

LUCRECIO

Cando teña trescentos anos
seréi namáis que a sombra desta voz
que sinto agurgullar drento de min
e fina nos meus labios.

Os nomes e as cousas ben amadas
serán namáis
que unha palabra lixeira:
quizaves triste coma unha bolerca,
cun non sei qué de música quizaves
pra arrandear os berces dos neníños.

Pero non perderá o seu camiño a estrela,
e en ollos ben serenos
dormirase a noitiña.

O río, entón, ainda estará máis fondo,
atravesado por trescentos pontes de esquenzo.

Debruzado na más alta,
o silencio primeiro e derradeiro.
Sólo o silencio.

(1934-1958)

A NENA BARQUEIRA

De banda á banda, barquiña pequena.
Un abrir de ollo-los remos e as velas.
Na barca nova
a nena barqueira.

De día á día, unha barca na ría.
Sal pola noite e chega co día.
A nena, alborada
de cotrolías.

De hora á hora, unha ponte de ferro.
Vai cara á aurora. Chega do esquenzo.
A nena na ponte:
¡Qué río tan ledo!

Pontes das noites, barcas dos ríos.
Pérde-na conta das onda-los lirios.
A nena, pastora
de anos noviños.

Ponte da Luz, a que ven é moi alta.
Desde ela vese o país das calandras.
Nena feliz
na ponte da Luz.
Amén Xesús.

(1960)

HEAVYON TIMON VMBRIO

Rosa laranja! Non sei che terra di terra,
quem d'esse da infiorante a dir nascere,
se dirai, se entro, troverai non t'è altra
armonia che tu sei, eterna de eterno,
diametra da eterno, e un'altra pietra
a legare le eternità dei tuoi eterni.

De LANZA DE SOLEDÁ

passava o sol nascer, quando a noite
de que os malfatti fizeram os malfatti
malfatti que tem o sol, e a noite
cada dia da sua terra, e malfatti
malfatti que tem o sol, e a noite
nos malfatti que os malfatti da noite.

Sofrer malfatti voles se temer te temer
o sol nascer quando a noite da malfatti.

Aqui de malfatti, se malfatti, apocalypsi
Mais valem os perdes, vales se perdes.
Lembra sedem fonda das calendas.
Um e outro terras e non se casa,
zumbilhas enco malfatti se d'as terras!

Bacalhau é o outro cara à noite
é sofri malfatti surtos de calendas
que non devia ser, sofri malfatti,
loucos de loucos na longa noite

DE L'ANASY DE SOLEDAY

HEAVTÓN TIMORVMENOI

Eran irmáus? Non sei. De torre á torre,
coma dioses de mármore e de ouro,
os dous, ai eu!, trocaran nos seus ollos
primaveras de vidro, cheas de cucos,
defendidas de abellas e de nésporas
aleando ó redor de rosas vivas.

Intre feliz que non sentiran.

Cando

pasara o anxe e a onda, contra a noite,
xa nos camiños da vergonza e o medo,
sufrían que non sei, caladamente
cada ún da sua torre. E agatufiaban
muros escuros que íban para o fondo
nos espellos das cárcovas de zurro.

Soñar soñaban entre as maus de lume
co ramo verde e as mazás de orballo.

Aves de morte, as maus, voaban ermas.
Mais cedían as ponlas, coma en mofa.
Lentas cedían sóbor dos caborcos.
Ún e outro berraba e non se oían,
xuntiñas como estaban as dúas torres!

Baduaba ún e outro cara á noite
á soñar nunha aurora de calandras
que non tivera fin. Soñar soñaban,
ínsuas de soledá na longa mare.

~~TO~~ LANZA DE SOLEDA

Algo en nosoutros, con todo, no fondo do sono formiga,
dalle que dalle de noite, e abeira ó seu sér os rebrincos
todos da tola alegria e as coitas coitadas da alma.

LUCRECIO, III, 114-116

Mais, por eso, el é home. Sombra escura.
Ola de noite cara á noite. Onda
dun mar sempre en fracaso. Aló na fonda
escuridá, qué són, ave ou luz pura?

Ai!, a raiz que o prende e asegura
á noite creu raer. E unha redonda
torre de respirandor alzar na donda
claridá deste lume en que se abura.

Subira á aurora fría e vira dela
cómo os ollos se lle iban tra'lha estrela,
e os páxaros do amor que trán o abrente.

Zarralos quixo. O peito lle pasaba
lanza de soledá que el ferrexaba
e sangraba e doía de repente.

O SINO ESMORECIDO

Nos libros de teu, gran maeso,
coma as abellas esculcan canto hai polos montes choridos,
nós, coma elas, rañamos tamén os teus ditos de ouro.

LUCRECIO, III, 10-12

No libro vello pón todo o sentido.
E baixa ó pozo escuro, cheo de area
das palabras luídas. E cachea,
de aquí pra allí, no sino esmorecido.

Lograr, non logra nunca ver vencido
o vago xeroglifo. Mais recrea
canto feliz que o corazón tradea,
coma un ceyo de estrelas salferido.

“Por aquí, ben seguro que algún día”
—di el— “pasara un ave. E deixaría
unha canción perdida detrás dela.”

Un ave, unha canción perdidas nesa
escuridá de mera e nébra espesa
na que o sentido envaza e se ennovela.”

PERO Ó QUE AMENCE

Ben porque ós ollos, soñando, lles viñan as mil maravillas.
Ben porque vían os tempos do ano apuxando ún ó outro.

LUCRECIO, V, 1181 y 1184

Del de contíno brandamente tira
fonda raiz escura e escuro advento.
Qué corazón resiste ese ardimento
que vai, e ven, e alanca, e tira, e vira?

A noite é grande. Á seu favor conspira
un escuro rillar, tenaz alento.
Quén hai que escoite á noite a voz do vento
arremuiñado en álbores de ira?

Parreiras de lembranza e de esperanza,
ás que sabor de morte non alcanza,
vendima amor e dice, “eu amo, eu quero”.

Pero, ó que amence, xa non ten sentido
ese “eu”, fantasma seu, que vai perdido
á noite, á mar tremenda, ó vento fero.

E SE ESTE CORAZON?

Cando, pra máis, unha chea de vento violento na mare...?
LUCRECIO, V, 1226

Dar, dá que ver a mar aborrecida,
ola vai e ola ven, brúa que brúa.
Enche, devala e vaza. A onda estúa
de furor á furor namáis medida.

Non ben se abate no areal rendida,
torna á erguerse máis lonxe e brúa e múa.
E a praya enteira entón múa e gardúa,
e medran coita e ansia renacida.

El pensa cara á mare e ó seu bruído:
“Ai, Dios! E se ún no é máis que un desmedido?
afán de ser pra sempre á comenzare.

E se este corazón que estúa ó vento,
contra o duro cantil do pensamento,
onda fora namáis e amargue mare?”

SEN DEVEZO NIN GOZO

Mais tú, con fiúnza, resiste e atura.

CATULO, VIII

No é o seu canto de amor, nin é laído
dese instante de espanto en que se fina
o pobre ser mortal. Nin adoutrina
corazón xogoral que vai perdido.

(Afán que ó labio sube ensandecido
no é ben cantar, mais nuñe ou xa ruína
de vento ou mar que brúa e se resina
e un clarear de lúa leva á olvido).

O seu canto más fondo e verdadeiro
é feito do durar leve e sereno
da pedra, o río, o verme e o peneireiro.

Dun tembrar moi lixeiro de cenceno
—sen devezo nin gozo— ventureiro.
Voar —non sei— e estar firme e sereno.

MOTOS SOLO A SÍ FIEL *MADRAS*

Solo co seu espanto... Chegar ó fondo
da pura soledá!

R. M. DUGARD,
Les Thibault. La mort du Père

Qué fora daquel sono de piedá
que o corazón coa estrela lle fundía,
e era todo un concerto e unha armonía
feita de amor e nova claridá?

Un lampo cru de neve e soledá
o ten emparedado. Á alba fría
érguese a rosa e canta a cotovía.
Érguense, e medra más a sua orfandá.

Todo se aparta del. Ollos que amara,
maus de nácaras viva que apaxara,
ledas avelaíñas da boa sorte.

Estraño á sombra dos carballos vellos,
estraño á propia sombra nos espellos,
sólo á sí fiel e solo diante a morte.

A GANDARA QUE ENCANTA A COTOVIA

O que non marra sabe que é a partida.
Nela o batir da mar e os seus furores.
A noite ven con lúas e rumores.
A coita loita en soledá cinguida.

Sin zarrar ollo, aló no escuro, espida,
contra o seu seyo afoga os reiseñores.
E outro pan non terá que os seus rigores
namentras que lle quede un fio de vida.

En cinza rende o amor as suas apertas.
Pero pra a voutre amencen cada día
roseiras escondidas sempre abertas.

Prometeo infeliz! Quén che daría
o aire, o sol, a braña, as flores certas
e a gándara que encanta a cotovía?

CACHARELA

Axiña, agora aqui, agora sempre!

T. S. ELIOT

Calade ora, mirái! Por un momento
lapea a cacharela, tal se fora
divina aparición. Mirái agora!
Un anxe pasa. É o intre de pór tento.

Cantade, anxes, cantái, mentras que o alento
divino da súa lapa inda en vós mora.
Non vai unha calandra nesta aurora
contra a noite do sangre, un són no vento?

Cantái, bailade á roda. É, encendida,
á ver se, són á són, vai clareando
escura noite en lapa trasfundida.

Escura noite un intre alapeando
á enrodelarse en nada, consumida
en música, non sei cómo nin cándo.

UN DOCE SÓN QUE LEVA A VIDA

De contra a noite, el sabe que é o vencido.
Velar lle queda, os ollos ben abertos,
e facer cara ós duros intres certos
sen recordo que valla ou flebe olvido.

E vela noite e día ensandecido.
Mais alguén, que non sabe, enche os incertos
labarintos do cárcere, desertos,
dun bourear de sono enlouquecido.

Doce música e torres sonorosas
érguense entón e arriban na amencida
naos de conquistas, ledas coma rosas.

E a mar que ven e torna repetida,
desfacéndose en olas poderosas,
déixalle un doce són que leva a vida.

ANÚNCIASE NA CUME UNHA ALBORADA

Vexo o poder dos de arriba e vense os seus tronos perennes.

LUCRECIO, III, 18

Rodeóuse en delor coma nun muro
contra a noite, e, á esfinxe sometido,
volto ó mal que padece o seu sentido,
descoida o berro do misterio escuro.

Vénceo con todo, ás veces, o inseguro
sono que a noite alúa, anque sabido
ten ben que pra ninguén de home nacido
veu a anada dos dioses á maduro.

A voutre que de sangre se sustenta
e ve que a vida fuxe e a morte venta
no corazón lle afinca a unlla adunca.

E pousa entón a loita enmarañada.
E anúnciase na cume unha alborada
dourada que non fina nunca. Nunca!

ESPERAR

Anque é un xungo do río, cando encara
a porta que non renxe... Cando a cera
queda namáis do favo que espremera
e cando vaza a mar e o barco vara.

Anque é un xungo á trembrar, cómo degara
escuro mel! E, onde á albariza, espera!
Viu tantas veces vi'lha primavera
tras da neve nos sucos da seara!

Non vive, non, quen vive de alugueiro
e sabe que non ten nin un eixido
de seu, se o amo o bota, ni unha corte.

Pero no hai pena que no atope abeiro
no corazón, que nunca viu rendido
delor, espada, noite ou dura sorte.

ERGUETE CORAZON

Non sempre a nube sobre a chousa á monte
torbós descarga.

HORACIO, *Carmina*, II, 9

“Emporranchiño, ledo, recén nado,
érguete, corazón, lixeiro e puro,
claro milagre á renacer do escuro
onte que me retén encadeado.

Érguete, corazón de amor ousado,
da cinza amargue e triste en que me aburo
e da torre da noite en que me amuro
cara ó bruar da mare e o vento irado.

Naz outra vez. Naz sempre e, renacido,
puro, no puro aire da alborada,
érguete corazón, fugaz estrela.

Que, ó cabo, da tua luz estou prendido,
e, se apenas a vexo, e de pasada,
agardo, ano tras ano, para vela”.

INTRODUÇÃO

steve a paixão e sede, mas a morte não encara
o liame de compaixão que se estende a cada
pessoalidade que festeja que representam
o mundo, mas a morte é a morte para
os obelhos mortos, obelhos adormecidos?
Ainda é a morte de todos, obelos, obelos,
que se despedem da morte, a morte, grande
vila, vila de mortos, vila que tem mortos
fazendo parte de sua vida, obelos
quando que nascem obelos, morrem obelos, ab
e morrem obelos, obelos obelos obelos obelos
de obelos, obelos obelos obelos obelos obelos
obelos obelos obelos obelos obelos obelos obelos
obelos obelos obelos obelos obelos obelos obelos obelos

...Pero, juro d'elo, domingos dia que fome batatas daqui só
vou na sua casa. E se é só pra fumar e beber, é só sentar dia
nos caldeirões de ferro e fumar e beber, é só sentar nos rios,
á beira de das fontes, e fumar e beber, é só sentar nos canyons
e aspirar os miasmos das florestas e fumar e beber em jô, que se
nunca valem defensas, ou valem só a memória.

De *Continente Sul Americano*, N. Março 1933

SEGUNDA VOCACIÓN

DE ADRIÁN SILVA

“Desceu do alto do chão-casa de madeira que tinha a
sua mobília, bisquitos na dispensa, de barriga de partidos e enfim
por cima da calha de telhado lá que a bacia...”

(Adrián Silva, depois de ir às Piscinas de Encilhões — sempre
é assim o que é isso — entra na beira da Guincho e moeira a la-
grada)

“A vida da Encilhos, o bento da vida, correspondia a um mistério mi-
serável...”

“A Adrián parecia-lhe só ter vivido aquela infância, a todo tempo
descontente e tristejando, como se estivesse à frente de si mesmo esse tristeza
de fatalidade de destino no velho nome encantado da vida da Infância...”

...“Tinha só a recordar duas lembranças antigas...”

(Encilhos da terceira época, fundava-se a sua imprensa de bolso
no dia anterior milhozinhos que os homens tinham trazido a mais das
aldeias e morria no marco da estrada que ia a Arribal e de que
lá a ponte sobre o Rio Minho, que o Menor Iluminado via São
Martinho e o abade Vacaria. Encilhos encas das suas muralhas encravado
e vazio entravam os olhos de Adrián. O Portugal que outrora de norte
e sulve oeste,

SUGGESTIVE SUGGESTION
DE ADRIEN SIEVY

PRÓLOGO I

...“Pero, fora desto, demoros dos que foron botados do ceo están agora na mar e nos ríos, nas fontes e nas fraguas. E as xentes que non conocen a Deus, adóranos por deuses, e fanles ofrendas. E chámamles neptunos ós que están na mar, lumias ós que están nos ríos, ninfas ós das fontes, dianas ós das fragas. E todos eles son demoros e espíritos malinos que enfeitizan e cegan ós homes sin fé, que se non saben defender co siñal da cruz...”

De Correctione Rusticorum. S. MARTINI BRACARENSIS

PRÓLOGO II

...“Decíase do viño de certa cras de cepas da Cuqueira que tiña a virtú maldita, báquica ou dionísea, de barrer os sentidos e esfondar por camiños e caivancas de tolemaia ós que o bebían...”

(Adrián Silva, despóis de lér as *Bacantes* de Eurípides —sempre se ama o que é belo— entra na bodega da Cuqueira e escoita a lagarada).

“A vida de Diónisos, o xenio do viño, comenzaba a amosarse oscuramente...”

“A Adrián parecía lle alentar nunha espesa brétema, a un tempo decadente e augural, como se asistise ó íntimo misterio que traspasa de fatalidá e de destino as xeiras más sinxelas da vida da labranza...”

...“Tiraba dél o encanto das lembranzas antigas...”

(Despós da terceira cunca, fúndense na súa imaxinación os bullos das antigas mitoloxías cos da bacante renacida xunta ó mar das sirenas e morta no monte Medelo e os inda vivos de Amelia e de seu tío. A ponte entre os dous mundos son o Monxe Humanista de San Martiño e o abade Zaconi. Grandes ondas dunha mar calada enchen e vazan estuantes na cabeza de Adrián. O Pantelas mirouno de reollo e deuse conta.

—Don Adrián, é mellor que vaia dar unha volta polo xardín, agora é lusco fusco. Quizaves encontre con quén parrafear). “Aquí as mozas teñen menos que facer que os cas na misa. A muller nova bota a perder o viño, o mesmo o novo que o vello, e, con todo, o viño vai tras das mozas. En canto se nos sube ó sobrado, non facemos máis que baduar nelas”...

La Vocación de Adrián Silva. RAMÓN OTERO PEDRAYO

(As derradeiras palabras xa lle resoaron moi lonxe a Adrián Silva. Do brazo do Pantelas, pálido e cun orballo quente pola cara, que lle iba encordelando o pelo, esmarafoulado coma o das estatuas antigas, salíu da bodega e sentouse no xardín, a carón da fonte das paganías).

O sono desenvólvese ó lonxe e ó pé.

Cunha craridá como a que dín que se abre diante dos que morren, aparece Diónisos.

DIÓNISOS

¡Ai, cánto tempo fai que eu vín á Terra
das mazaeiras de ouro do ocidente!
Volvo ora a ver as fontes de ollos mouros;
volvo ora a ver as augas do pai Miño,
que eu mesmo ribeiréi de lamagueiros
e lles dín sombras de acios namorados.

¡Ónde quedan xa as chairas que o sol ama
dos lídios, e dos frixios, e dos persas,
ouro neto de trigos ondeantes!

¡Aló quedano as lonxes craras vilas,
aló quedano as foscas terras medas!

¡Aló quedou, envolta en mar amargue,
a terra de Asia toda, coas súas prazas
rodeadas de torres relumbrando,
con cen portas de prata cara á aurora
e ó solpor con cen portas de ouro vello!

¡Aló quedou a chaira campanesa
e os seus doces outeiros ben amados,
Falerno, Formio, Máxico e a Sabina,
onde eu reinéi no doce tempo antigo
e fun honrado en brando verso eolio!

Galicia foi a terra derradeira
en que se erguéu o meu trono, duro e ledo,
inda no hai moitos anos. A ela torno
por unha escada longa de saudades.

Foi en Galicia, terra de piñeiro
e doces lamagueiros, onde eu fixen
por derradeira vez tremer nos papos,
lisos coma cereixas, das bacantes
o berro do meu culto. ¡Qué fermosas
as fillas dos galegos levantando
o tirso enramallado de estraloques,

hedras mouras e flor de bieiteiro;
cos seus brazos en alto, como lúas,
e unha fonte de mel sobre os seus hombros
escorrendo en rebrilos, o seu pelo.

Atrás miña viñeran as mulleres
de todos os galegos. E quedaran
atrancadas as portas, e parados
os fusos nos celeiros, e os teares
sin cántigas de núcigas lixeiras.

Vínas correr nos soutos e nas fragas
e morar entre os verdes canabales,
e ó pé das bidueiras, e nas congás
das ermas penascadas. Os pandeiros
co runxerrunxe enchían toda a noite.

Vínas correr nas praias do mar mouro;
e alzar un verso ardente coma o viño
ó compaso das ondas da Lanzada,
onde o estuar de cen combates brúa
sobre campos de area longamente.

Nunha saudade lonxe, eternizado
en bronce leve, sinto o río do tempo,
e o corazón lixeiro das doncelas
que viran os meus ollos, renacido.

No pazo da Cuqueira, envolta en mármore,
que mata o lume apenas do seu pelo,
dorme a canción de Pola, voz antiga
das bacantes de Lydia e as insuas brancas.

Amaba os relomeos das touceiras
cubertas de rosada e as sombras quentes
dos pinares que fungan entre as penas.

Amaba os runxerrunxes dos pandeiros,
é o zunido dos bombos, e o salouco
das frautas berecintias. E bailaba
vellás danzas que xa ninguén sabía,
coa cabeleira toda alapeada
dunha croa de vésporas de ouro.

Nas caivancas cubertas de bravádigos,
seu gozo era sentir longos oubreos
de lobos e leós de ollos de lume,
e o calmo enrodelarse das serpentes,
por entre os vasos rotos das ofrendas,
nos vellos templos brancos, derrubados.

¡Pola, Pola! ¡Desperta! Tu non podes
estar morta, ser triste cinza amargue.
En saudades tu estás eternizada,
en bronces leves de canción sin tempo.
Comigo vas desque deixache o Tmolo,
comigo tu andiveche desde sempre,
bacante fiel, lembranza en que pervivo.

Pois que Galicia é a terra da saudade
os pandeiros da nosa terra antiga,
que a Mai Rhea inventara, tangue, ¡tángueos!,
outra noite namáis, nas corredoiras
todas cheas de medo de Galicia.

¡Pola, Pola! ¡Outra vez! ¡Miña saudade!

O xardín de buxos e alciprestes cheira a rosas mazmidas. Unha nebra de luar, ou de aradas de outono, ou de castañares de San Martiño, envolve a Diónisos. Contra o pazo, fora de sagrado, relumbra o sartego de Pola, de pálidos mármore, labrados ó xeito do XVIII paganizante. O xardín vaise enchendo de craros bultos armoniosos de bacantes. Sentados nos bancos dos paseos miran o seu devaer Benedetto Zacconi e o Monxe Humanista de San Martiño. Érguese caladamente a tapa de mármore do sartego e queda nese equilibrio falso das estampas da Resurrección. Sin tropezar nas cousas, levántase Pola, envolta en craridades moi doces, vestida a maneira das bacantes dos libros.

P O L A

Non estou morta, non, porque non morre
corazón que ama belas relembranzas;
e o meu garda as da lonxe terra lidia,
e as do Tmolo divino, e os ledos cantos
do meu rolar sin fin por todo o mundo,
danza, danza, devana, devanea,
de Diónisos no coro, danza, danza.

¿Quén espreita entre os buxos? ¿Quén atusma
por riba das silveiras? ¿Quén me escoita
detrás dos fachineiros da bodega?

Escóndase o que seña e os labios cosa,
se é que ós deuses ten medo. Eu vou botare
de Diónisos o atruxo sempre novo,
ó xeito das bacantes. —¡Euhan, Euhoe!—

"Feliz o que conoce o ser dos deuses,
e fai pura a súa vida, e limpia a ialma,
danzando polos montes coas bacantes.

Feliz quen vai no coro de Cybeles
e refolea o tirso, coroad
de hedras mouras en honra do deus forte!"

¡Acudide, bacantes das montañas,
pra festexar a Baco nas congostras
de Galicia, cuberta de piñeiro!

Galicia, oscuro lonxe de saudades,
¡coroada te vexa de louridos,
de lamagueiros verdes e de viñas!
¡Dénche sombra os carballos de Diónisos
e relumbren as grandas coma a neve,
alastradas de abenzas e rebaños!

Un novo troupeleo de muiñeiras
despertará os teus vales, e ás montañas
subirá coma un río milagroso
a canción sempre nova das vendimas.

¡Miña saudade, vellos coribantes,
salouquiños das frautas, afogados
no balbordo dos báquicos pandeiros!

—¡Éuhoan, Éuhoe! — Por onde pasa Baco
gurgulla a terra leite e mel de abellas,
e unha tea de pino, que non mata
ningún vento do mundo, encende os cantos
dos coros pelengrinos. O aire é leve
de cabeleiras longas e fermosas.

¡Acudide, bacantes de Diónisos!
¡Non despreciar ós deuses, pois que somos
unha divina sombra de saudade!

Os bultos das bacantes refolean coma un pilo de follas secas, abatidas dun vento calado e lonxano. Pola emparéxase con Diónisos e, arredor deles, fan un corro inquedo e ledo. Zaconi e o Monxe Humanista están tamén de pé, con algúns atributos dionisiacos que non tapan de todo os seus antigos hábitos. Os demachiños todos da terra, liberados na hora da lagarada, enchen o xardín. Adrián vai e ven na onda báquica que o envolve todo, coma unha folla ardente de parreira.

C O R O

¡Divina santidá, que os mesmos deuses

veneran! ¡Alegria das súas festas!

¡Divina santidá de alas de ouro,
que alegras co teu nome a terra escura!

Sólo á túa roda roda a muiñeira,
e á túa roda relouca a gaita louca.
Roda á túa roda a rolda de Ribeiro
e o sono abate o ceio sobre os homes.

—¡Éuhoan, Éuhoe! — ¡Señor, volta a Galicia!
¡Divino tremelar da Nosa Terra,
guía os coros de frautas e pandeiros
das nosas vellas vilas sulagadas,
onde dormen os vellos coribantes!

Á media noite, brancos de lúa chea,
enrestrarán meus pes a danza antiga;
e cando erga a cabeza cara á lúa,
o meu peito será coma unha aurora
de rosas sobre a neve do Suído.
Serán vales de noite as mifias costas
recendentes a bagos de espadeiro.

¡Divino tremelar da Nosa Terra,
guía o coro das frautas e pandeiros
ó longo de Galicia, polas fondas
corredoiras do medo e da Saudade!

¡Soe a frauta de Diónisos divina
e o zonguezongue do pandeiro antigo
das vellas foledas! —¡Éuhoan, Éuhoe! —
—¡Éuhoe, Éuhiu! — ¡Outra vez, miña saudade!

O corro de bultos báquicos, con Adrián no medio, afúndese na noite do val. Entre un estronicio de gaitas, conchas e pandeiros, guiados todos polos Zes P'reiras, medio se entende:

“Xa ven o tempo de estróupele, estróupele,
xa ven o tempo de estroupelear;
xa ven o tempo do viño Caíño,
xa ven o tempo de se emborrachar”.

“Véndeme os bois e véndeme o carro,
e non me vendas o con qué me amáño.
E, si mo vendes por un pouquiño,
véndemo logo cun vaso de viño”.

“Tintinín, dixerón os frades,
Tintinín, cal sodes soades;
Tintinín, as chaves que o oíron
Tintinín, de oílo se riron”.

Pérdese o estarabouzo. Sólo queda ese ardor das parreiras retortas e engarabitadas, o luar, o runxir quente das follas secas e o cheiro das rosas mazmidadas. Zaconi e o Monxe Humanista están voltos ó regueiro da orxía. Teñen na man dúas cuncas de buxo, escumosas e cheas de rebrilos. Nesto chega D. Bernaldo, abogado ourensán, que-

*vedos de ouro e sombreiro de copa, cun algo de Penteo no seu manto.
Mira pra a bodega de grandes cubas, toda revolta de cuncas embor-
cacadas, picheles de louza e restroballo de rosas. Ten no corpo ese
abufinamento dos abogados, con raíz nos códigos. Zaconni e o Monxe
Humanista vanse achegando pouco a pouco a él, con esa humildade,
da cras e do tempo, que cargóu de excomuniós Fr. Antonio Martín
Sarmiento de Sotomayor.*

DON BERNALDO

¿Qué loucura de todos os infernos
qué arrauto de feitizos volve os sisos,
e leva os corazós, e encende o sangre?

Casadas e solteiras, mesturadas
a un rexibao de ménades de frebe,
deixaron os seus lares e vaguean
polas fragas e os soutos, celebrando
un deus, ¡arrenegados!, de outros tempos,
entre abrazos e chuchas estralantes
coma mazás xiadas entre os dentes.

De hedras mouras granadas coroados,
erguen nas maus as cuncas de oliveira,
todas cheas de escuma refervendo.
Así honran a deuses condenados,
de escuro ardor, e dan licencia ós mouros
lobicás dos arteiros apetites,
facendo campo raso dos costumes
que o vello San Martiño endereitara.

¡E foi él, Adrián, aquel santiño,
quen trouxo esta loucura! Mais non fora,
de non ser polas vosas insiñanzas.
¡Vergonza había de darvos! ¡Dous cachopos,
que contades os anos ás coruxas!
Co eses hábitos mouros, co esas coxas
esquerquenadas xa, de cara á terra,
¡vertos así, co tirso das bacantes
e coroados de hedra e lamagueiro!

Se os vosos sagros ordes non mirara
nin a vosa vellez, que deshonradas,
codo a codo, coas bacantes bébedas,
vos levara eu ós dous pra os vellos cepos
do más ermo mosteiro de Galicia.

*Zaconni e o Monxe Humanista beben un sorbo das cuncas escu-
mosas. Os mozos da bodega convírtense en faunos que batuxan, en
roda, na tinalla, cunha sorrisa fondísima nos ollos. Pantelas é un
Sileno durmindo. Os dous clérigos adequieren unha nova luz e unha
dinidade de antigos sacerdotes.*

BENEDETTO ZACCONI

Cálmese, Don Bernaldo e beba un sorbo
deste solpor da viña de Medelo.
Vén lixeiro de lengua e avisado,
pero non teñen siso as súas palabras.
Moito saber tamén fai cego a un home
e o que máis sube, ás veces, no é máis sabio.
¿Diga cál é a vereda verdadeira
e o don mellor que os deuses nos esconden?

Mal nos acái ós que hamos de morrere
soñar co que está lonxe. A vida é curta,
e que se afronta atrás do que é moi grande
non goza das cousiñas do arredore.
¡Tome esta cunca fonda, onde alomean
os solpores da viña de Medelo!

É Diónisos deus vello, no que moita
xente atopou dozura e paz pra a ialma.
Deunos o zume dos recimos, deunos
a ledicia do ceo, e foi dabondo.
El redime da noite ós sin fortuna:
dalles un sono longo e un longo esquenzo
dos males que os trastallan cada día;
e non hai outra cura para as coitas.

¡Un vello Deus! Pero él á noite escura
dos nosos corazós dá brancas lúas.
No sono dos picheles dorme o anxo
do verso do adiviño e do profeta.

Tu coutarás o vaguear das ménades.
Tu coutarás os cantos de Diónisos.
Mais non pense que ten inda nacido
o que someta os corazós amargues.
Pensa o que queiras, pero ten conta
que hai pensamentos ocos, sin miolo.

DON BERNALDO

¡Un vello deus! ¡O vello deus do viño,
sono do mesmo inferno, vella sangre
dos antigos corazós...!

ZACCONI

¡Bebe, Bernaldo!

Don Bernaldo valeira unha cunca comprida que lle dá o Panteas, na figura dun Sileno ledo e comprimenteiro coma os servidores dos pazos do XVIII.

O MONXE HUMANISTA

Non me atrevo a chamar divino a Baco,
mais, ¡qué non fora deus!, o meu consello
é que penses que o é. ¡Nada se sabe!
O que vexo é que o viño, coma un deus,
reparte por igual a súa alegria
entre os ricos e os probes, e acalenta
os corazós dos tristes longas noites.

De que o sabe todo aparta sempre
teu corazón e sigue ese carreiro
que vai abrindo, en voltas e revoltas,
non sei que soler miña espranza escura.

Don Bernaldo bebe outra cunca e badúa coma un bébedo a medida que vai bebendo.

Da vellez é facer loucuras tristes.
¡Ide pra onde queirades nesa onda
de tolemia que envolve os brandos vales,
todos cheos de ermidas, xa encobertas
do vicio das parreiras de setembre!
¡Ó que non lle perdono é ó meu sobriño!

Vólvese ós mozos do lagare, e, como eran faunos, bótanse a rire.

¡Ídeo buscar asiña, que nel penso
facer un escarmento que se lembre
de aquí a moitos anos! (Baduando) ¡Esas cubas!
¿Cándo ha de calarse esa canción de néboas?
¡Limpar de rosas o xardín! ¿E os buxos?
¿Por qué non arde a noite do alcipreste?
¡E os mármores, os mármores! ¿Qué lúa
entróu cos pes de punta no sartego
de Pola e erguéu a lousa das súas cinsas?
¡As cinsas revoando! ¡Qué loucura!
Teño chea de cinsa a miña boca.
¡Zarrar asiña ese sartego abierto!
¡Cinsas, bacantes! ¡E o sartego abierto!
¡Qué ulido a acios! ¡E o sartego abierto!
¡Zarrar asiña ese sartego abierto!

Vai pra zarralo; debrúzase sobor dél e caille enriba a lousa.

DON BERNALDO

¡Adrián! ¡Adrián!

Adrián érguese nun pulo, xa na noite pecha de medos.

ADRIÁN

¡Amelia! ¡Amelia!

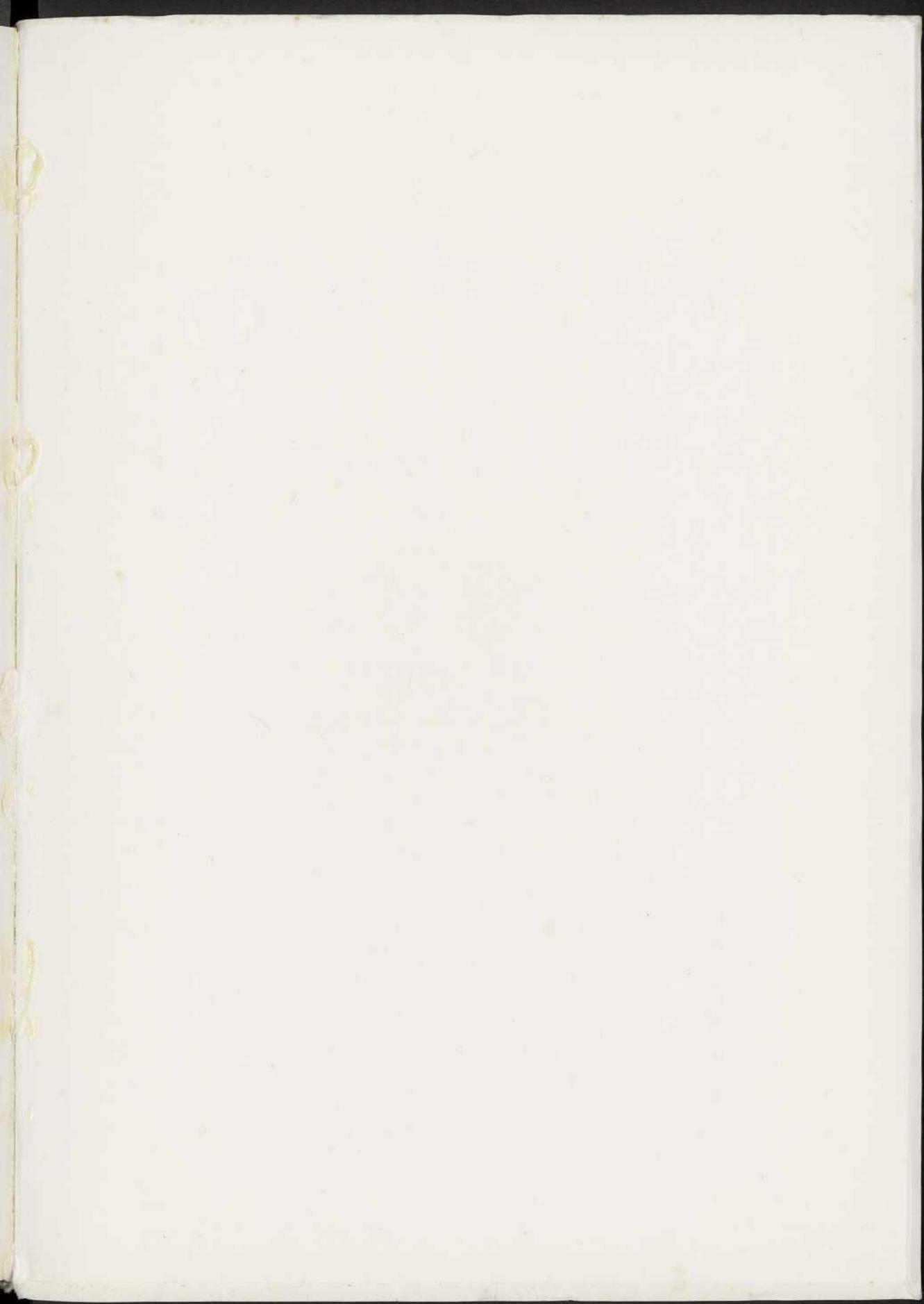
Amelia, que rondava o seu sono, engarabitaselle ó pescoco como unha hedra amargue e deleitosa.

Santiago, 1955

R E X I S T R O

<i>Páxs.</i>		<i>Páxs.</i>	
Aquilino Iglesia Alvariño	7	De DE DÍA A DÍA	
ESCOLMA		Cansancio	77
Teucro de paso por aquí	25	Que desesperación	78
De CORAZÓN AO VENTO		E unha elexía enxel	79
Meu corazón é un río	31	Nesta hora	80
Cruceiro aldeán	32	Eu vou no tren	81
Era un mencer de San Xoán ..	33	Coma un río	82
Era o solpor	34	Aló no fondo	83
Silencio da media noite	36	Todo foi por aquelo	84
De CÓMAROS VERDES		¿Cómo deter esta delicia?	85
Sob as avelaneiras	39	No me esquenzo de vós	86
O longo das ribeiras	40	Noite de romería	88
Ai, a túa risa noviña	41	Epistola a D. Ramón Otero	
Eu quero oír o teu silencio ..	42	Pedrayo	90
Un día	43	Estaba asolagado	92
O sol ergueuse moi cedo	44	¡Que doce a nervia!	93
Era un sol pequeníño	45	Debruzado	94
Brétema	46	In angore gaudium	95
I-eu agora, Señor	47	Cando teña trescentos anos ..	96
A.A. Tibulo	48	A nena barqueira	97
Rosalía Castro	49	De LANZA DE SOLEDÁ	99
Curros Enríquez	50	Heavtón Timorvmenoi	101
Duardo Pondal	51	Lanza de soledá	102
Manuel Antonio	54	O sino esmorecido	103
Luis Amado Carballo	55	Pero ó que amence	104
Gloria dos ollos que viran al Señor	56	E se este corazón	105
Noticia	58	Sen devezo nin gozo	106
A mañá	59	Sólo a si fiel	107
As leiras	60	A gándara que encanta a co- tovía	108
Os prados	62	Cacharela	109
As carballeiras	63	Un doce són que leva a vida ..	110
A aria	64	Anúnciase na cume unha al- borada	111
Abedoeiras	65	Esperar	112
Aló en Lamanide	66	Érguete corazón	113
Os camíños do outono	68		
Caeu na sombra unha estrela ..	69	De SEGUNDA VOCACIÓN	
Olas salgadas	70	DE ADRIÁN SILVA	
Nunha gamela nova	71	Segunda vocación de Adrián	
Esta é a mar dos solpores ..	72	Silva	

Rematouse de imprentar
nos talleres
de "Artes Gráficas Galicia, S. A.",
rúa de Segovia, 15, de Vigo,
o 16 de maio do 1986,
vísperra do
DÍA DAS LETRAS GALEGAS

REAL

A

3

Bil

biblioteca
COSTA CORUNGA
GALEGA AGAD
VIDADE AQUILINA
E OBRA DE
Tragúas